

Natur & miljø

NATUR & MILJØ / 4-2012
ET MAGASIN FRA NATURVERNFORBUNDET

FOTO: KRISTIAN S. AAS

- [Ny generalsekretær](#) side 24
- [Mer atomkraft](#) side 16-17
- [Klimacomeback](#) side 6-7

Undervannskrise på retrett:

TARESKOGEN VENDER TILBAKE

N|TECH 1,2 N|TECH 1,0 N|TECH 0,7

Neste generasjon vinduer

NorDan NTech er markedets best isolerende vinduer. Den lave U-verdien* gjør det mulig å redusere energiforbruket og mengden byggematerialer i nybygg. Resultatet er lavere utgifter, lavere energiforbruk og et jevnere, sunnere inn klima. Du sparer penger i dag. Du sparer i morgen. Og du sparer miljøet for framtiden. Smart.

Er det rart vi kaller det neste generasjon vinduer?

SMART I DAG – SMART I MORGEN

 NorDan[®]

www.nordan.no

* U-verdi angir et vindus evne til å isolere, og måles i W/m²K. NorDan NTech Lavenergi med 2-lags glass har U-verdi på 1,2 og 3-lags glass en U-verdi på 1,0. NorDan NTech Passiv med 3-lags glass har markedets laveste U-verdi på 0,7.

Utgiver av Natur & miljø:

Naturvernforbundet
Grensen 9b, 0159 Oslo, Norge.
Tlf: 23 10 96 10
E-post: redaksjonen@naturvernforbundet.no
Telefaks: 23 10 96 11
Bankgiro: 7874 0556028

Redaktør:

Kristian Skjellum Aas
ka@naturvernforbundet.no

Journalist:

Tor Bjarne Christensen
tbc@naturvernforbundet.no

Annonser: GMK, tlf 55 10 10 97
Layout: Ketill Berger, Film & Form
Designmal: Gazette
Trykk: Ecoprint

Abonnement:

Institusjoner: kr. 700,-
Enkeltpersoner: kr. 360,-
Bestilles hos
medreg@naturvernforbundet.no
eller www.nogm.no

Naturvernforbundet innestår ikke
for miljøvennligheten til de bedrifter,
tjenester eller produkter som det
annonseres for.

BAKGRUNNSFOTO:
ERINST VIKNE/FLICR.COM

INNHOOLD: NR 4/12

”Jeg synes ikke at folk skal gå rundt i hverdagen og ha dårlig samvittighet for at Jens Stoltenberg tar dårlige valg.”

Naturvernforbundets nye generalsekretær Maren Esmark.
Side 24-26

Taren tilbake side 4-5

Mer klimafokus? side 6-7

Gullrush i Finnmark side 8-9

Mot nord! side 11

Om trær i Togo side 14-15

Stor fisk side 20-21

Miljøfestival side 32-33

FASTE SIDER

I korthet / side 8, 13

Fotokonkurranse / side 22-23

Nytt fra Naturvernforbundet / side 31-35

Miljøagentene / side 36-37

Atomkraft i øst side 16-17

Det planlegges hele 77 nye atomreaktorer i Europa, de fleste i øst. Tross nedleggelse i Tyskland er atomkraften fortsatt på fremmarsj.

Forside: Blå brennmanet i tareskog.
Foto: Erling Svensen/UWPhoto

Neste Natur & miljø kommer i oktober/
november 2012.

LEDER

Med olje på hjernen

Olje egner seg til mangt. Men får man olje på hjernen, blir den ikke spesielt velsmurt. Det beviste blant andre olje- og energiminister Ola Borten Moe og direktør Erik Haugane i Det norske oljeselskap under ONS-messen i Stavanger i slutten av august.

ONS er Norges største oljemesse. Dette er ett av få felt der Norge er en global spiller, og det vi gjør legges merke til. Da er det oppsiktsvekkende at en statsråd for en rødgrønn regjering, som sies å være opptatt av miljø og klima (og i noen sammenhenger har vist at de faktisk er det), sier: «Nytt areal vil bli åpnet. Det er ingen grunn til å stoppe nå. Norges grenser slutter nesten helt opp mot Nordpolen.»

Både miljøvern- og statsminister var kjapt på banen for å stagge Borten Moe. Til tross for at statsråden mener det er helt uproblematisk å bore i Arktis, har oljeselskapet Total valgt å ikke gå inn i Arktis av sikkerhetshensyn. Det Norske Veritas fremholder at Arktis er ett av områdene på jorda med størst sårbarhet, og minst mulighet for å rydde opp hvis en ulykke skulle skje.

I tillegg er det klimahensyn. Fire femdel av den fossile energien vi allerede har funnet må bli værende i bakken hvis

vi skal nå utslippsmålet som kan begrense den globale oppvarmingen til to grader. Er det da en god idé å lete etter mer? Ja, synes direktør Haugane.

— Hvis du har noe som snart tar slutt, kan du ikke kalle det fornybart. Men det gjør altså ikke olje og gass, sier han, vel vitende om klimaeffektene.

Og klimaeffektene øker. Isen i Arktis har smeltet i rekordfart i sommer, og siden målingene startet har iskapen aldri vært så liten som akkurat nå. Dette påvirker vær og atmosfæriske systemer over hele kloden. Flere studier påviser nå en sammenheng mellom global oppvarming og konkrete ekstremværhendelser. Men det bekymrer ikke statsråden og oljeselskapene det dugg. For dem gir oppvarmingen i Arktis en mulighet for å finne enda mer olje og gass, som vil gi enda mer oppvarming når de forbrennes.

Å kjempe for å tjene penger til sin egen bedrift, eller sitt eget land, er en legitim sak. Men når de negative konsekvensene for hele verden er så store, er det på tide å dra i bremsen, og legge hjernen i noe annet enn olje.

Kristian S. Aas / Redaktør

En miljøaktivist drepes i uka

■ I enkelte land er det farlig å være miljøaktivist. Det siste tiåret har 711 mennesker mistet livet mens de har kjempet for miljøet, ifølge organisasjonen Global Witness. Brasil, Colombia, Filippinene, Peru, Kambodsja, republikken Kongo og Indonesia er de farligste landene å være miljøaktivist i. Arealbruk, landbruk, skoghogst, gruvedrift og vannkraft er de sakene der kampen for tilgang til land og ressurser er spesielt hard, ifølge organisasjonen.

Meles Zenawi er død

■ Etiopias statsminister Meles Zenawi er død, 57 år gammel. Zenawi ledet, sammen med Jens Stoltenberg, arbeidet med forslag til å skaffe penger inn i FNs fond for klimatiltak i utviklingsland. Gruppen som de to ledet sammen, presenterte sine forslag på klimaforhandlingene i Cancun i Mexico i 2010.

FOTO: PAULO FILGUEIRAS/UN PHOTO

Etiopias statsminister Meles Zenawi presenterte rapporten om finansiering av FNs klimafond i Cancun i Mexico i 2010.

4 millioner for klorutslipp

■ Nesten alt liv i Akerselva i Oslo ble utryddet i fjor, da vann- og avløpsetaten i byen klarte å slippe ut 6000 liter klor fra vannrensaneanlegget på Oset rett i elva. Nå er etaten ilagt en bot på 4 millioner kroner, samt 3 millioner kroner i erstatning og 700 000 kroner i inndraging av overskudd, ifølge VG.

– Jeg er helt enig med statsadvokaten i at dette er en forferdelig sak. Flere feil skjedde samtidig, men det skulle vært unngått, sier konstituert direktør Per Kristiansen i vann- og avløpsetaten i Oslo kommune til Aftenposten.

Nyheter: Tareskogen

Miljøkatastrofe på retrett

TARESKOGENE

Kråkebollenes nedbeiting av tareskog langs kysten er en formidabel og kostbar miljøkatastrofe, men nå drives kråkebollene på retrett. I Trøndelag og Nordland vokser havets regnskoger opp igjen.

Tekst: TOR BJARNE CHRISTENSEN
tbc@naturvernforbundet.no

– Det er som om et stort oljeutslipp skulle slettet ut nesten alt liv fra Sør-Trøndelag til Finnmark. Jeg kan ikke se for meg noen større miljøendringer i norsk natur. Det har vært en formidabel miljøkatastrofe, som mer eller mindre har foregått i det skjulte, sier Hartvig Christie, forsker i Norsk institutt for vannforskning (NIVA).

2000 KM² SPIST OPP

Da Natur & miljø møtte ham var han nylig kommet tilbake fra feltarbeid. NIVA har overvåket tareskogene i flere tiår. På 1980-tallet ble store deler av tareskogene fra Sør-Trøndelag til Finnmark spist opp av kråkeboller. Et område på størrelse med Vestfold fylke, 2000 kvadratkilometer, ble forvandlet fra artsrik stortareskog til fattig «ørken» med kun én art igjen, kråkeboller. På begynnelsen av 1990-tallet begynte taren å vinne terrenget tilbake. Sakte men sikkert ble kråkebollene redusert nordover, og skogene vokste. Christie kan nå rapportere om store områder med frodig stortare vaiende i strømmen, akkurat slik det var før kråkebolleinvasjonen.

– Tareskogene har kommet tilbake i hele Trøndelag og store deler av Nordland, forteller Christie.

500 KM² VOKST OPP

Mer enn 500 kvadratkilometer av områdene som var nedbeitet er igjen dekket med stortare. Også sukkertareskoger lenger inne i fjordene har kommet tilbake, men der er det dårligere oversikt over forholdene. Tareskogenes tilbakekomst

Forsker Hartvig Christie ved Norsk institutt for vannforskning.

FOTO: TOR BJARNE CHRISTENSEN

får stor betydning for livet i havet. Flere fiskeslag vil trolig ta seg opp.

– Dette er gode nyheter for kysten og dem som lever av den. Tareskogene er viktige som oppvekstområder for fiskeslag som sei og kysttorsk. Jeg vil også tro de økonomiske følgene av dette vil bli store, sier Christie.

NIVA har tidligere beregnet Vega kommunes tap som følge av ødelagte tareskoger til 10–20 millioner kroner i året i tapte fiskeriinntekter. Det samlede tapet etter kråkebollenes herjinger langs kysten er formidabelt.

HAVETS REGNSKOGER

Tareskogene er havets regnskoger. Én stortareplante kan huse flere hundre forskjellige arter, og det er funnet opp til 100 000 individer av ulike smådyr per kvadratmeter tareskog. Tareskogene er også blant verdens mest produktive økosystem.

– En tareskog kan produsere ti kilo plantemateriale per kvadratmeter i året. De har en enorm produksjon. Dette forsyner havet med store mengder mat, som går oppover i næringskjeden til fisk, sjøpattedyr og fugler. Tareskogene er også viktige som skjulesteder og oppvekstområder for fisk, forteller Christie.

IKKE SIKRE PÅ ÅRSAKEN

Forskerne har ikke sikre svar på hvorfor kråkebollene invaderte tareskogene og hvorfor de nå trekker seg tilbake. Invasjonen har blitt forklart med overfiske av fisk som spiser kråkeboller, slik at de

VOKSER OPP IGJEN

naturlige fiendene ikke greide å holde bestanden nede. At kråkebollene nå trekker nordover, skyldes trolig klimaendringer.

– Kråkebollen er en kaldtvannsart, og det er naturlig å tro at den trekker seg tilbake når vannet har blitt varmere. Det kan også hende at kråkebollenes fiender har økt i antall, ved at vi har fått inn arter som følger oppvarmingen av sjøvannet nordover, sier Christie.

Han utelukker likevel ikke at naturlige svingninger spiller en viktig rolle.

– VIKTIG Å FINNE ÅRSAKEN

Marinbiolog Per-Erik Schulze i Naturvernforbundet understreker behovet for å finne ut hvorfor kråkebollene invaderte tareskogene.

– Det er særdeles gledelig at tareskogene vokser opp, men det er viktig å klarlegge årsakene, slik at vi kan unngå at dette skjer igjen. Da kan vi hjelpe taresystemene der de ennå er i krise. Det er også veldig fint å se hvor stor reparasjonsevne de naturlige og noenlunde friske økosystemene har, sier Schulze.

Han synes det ville vært påfallende om ikke overfisket har mye med saken å gjøre, og viser til forskning i USA og Canada som viser sammenhenger mellom store predatorer, kråkeboller og tare.

KRISEN IKKE AVBLÅST

Selv om taren har vendt tilbake til store områder, er ikke miljøkatastrofen avblåst. Mesteparten av de nedbeitede tareskogene har ikke vokst opp igjen. Hele 1500 kvadratkilometer i Troms og Finnmark er fortsatt okkupert av kråkeboller, og det er vanskelig å spå om de vil trekke seg tilbake herfra. Foreløpig er det lite som tyder på det. Christie har heller ingen entydig gode nyheter når det gjelder sukkertareskogene i Sør-Norge

– Det har vært en trend med en svak forbedring for sukkertaren i sør, men nå i sommer har vi observert at sukkertareskogene i Skagerrak og på Vestlandet er overgrodd av trådalger. Dette skal vi undersøke ytterligere utover høsten, forteller Christie.

En fjerdedel av stortareskogen har vokst opp igjen. Det er svært gode nyheter for livet i havet.

FOTO: KJELL MAGNUS NORDERHAUG

Slik ser det ut der kråkebollene har spist opp tareskogen.

FOTO JANNE GITMARK

Ekstremværet er menneskeskapt

KLIMA KOMMER TILBAKE

Verden setter varmere rekord, og tidligere klimaskeptikere skifter side. Forskere mener nå de kan dokumentere at menneskeskapte klimaendringer har skapt noen av værkatastrofene vi har sett de siste årene. Er klimaendringene på vei til bevissthetens eliteserie igjen?

Tekst: KRISTIAN S. AAS
ka@naturvernforbundet.no

Det var 2009, og verden skulle reddes. «Copenhagen» var «Hopenhagen», og den internasjonale avtalen som skulle sikre reduksjon i utslipp av klimagasser skulle spikres. Som alle vet endte møtet med et mageplask. Det ble «Flophenhagen». Og det ble stille.

INTERESSEN TIL BUNNS

Aktører som ikke tror menneskene påvirker klimaet fikk større plass i mediene. Stjalne e-poster ble lekket til blogger og media for å spre tvil om klimaforskerens budskap og integritet, først rett før Københavnmøtet, deretter rett før fjorårets klimatoppmøte i Durban. Selv om åtte uavhengige granskningskomiteer har gjennomgått innholdet i e-postene og ikke har funnet noe som trekker forskningsresultatene i tvil, bruker klimaskeptiske forskere og deler av den fossile energibransjen hendelsen som bevis for at menneskeskapte klimaendringer er en «svindel». I 2009 mente unge i Norge at klima var den nest største utfordringen, ifølge TNS Gallup. I 2011 var klima helt nede på 11. plass på den samme undersøkelsen.

– Interessen er som smeltet vekk, sa TNS Gallups prosjektleder Daniel Rees.

– VELLYKKET

FORVIRRINGSKAMPANJE

– E-postlekkasjene var en vellykket kampanje for å skape forvirring i befolkningen, og skape et inntrykk av at man ikke kan stole på klimaforskere. I tillegg har finanskrisen og politikernes mangel på handling gjort at interessen har dabbet av. Jeg tror folk tenker at når politikerne ikke gjør noe, kan det ikke være så farlig, sier Cecilie Mauritzen, direktør ved Ci-

Cecilie Mauritzen, direktør ved Cicero Senter for klimaforskning.

FOTO: CICERO

cero Senter for klimaforskning og en av hovedforfatterne til den nye klimapanelrapporten.

– Jeg tror nordmenn forventer at det blir forbud og reguleringer mot det som er farlig. Men sånn er det altså ikke. Jeg skulle ønske at verden var så rasjonell at forskningsresultater førte til handling. Men det er nok andre ting som spiller større rolle enn fakta, fortsetter Mauritzen.

PROFILERT SKEPTIKER SNUR

For kloden blir varmere, helt i tråd med det klimaforskere har sagt i mange år. Været blir mer ustabil. Isen i Arktis smelter raskere enn noensinne målt, mens utslippene av klimagasser fortsetter å øke. I sommer har det kommet flere artikler og rapporter som kan tyde på at klimaproblemet er på vei oppover prioriteringsstigen.

– For tre år siden så jeg noen problemer med tidligere klimastudier som, i mitt hode, skapte tvil om eksistensen av

global oppvarming. I fjor, etter intens forskning som innbefattet et dusin forskere, konkluderte jeg med at global oppvarming var en realitet, og at de tidligere estimatene på graden av oppvarming var korrekte. Nå går jeg ett skritt videre: Menneskene er nesten hele årsaken, skrev tidligere klimaskeptiker Richard A. Muller i New York Times i sommer.

– Våre funn er sterkere enn funnene fra FNs klimapanel. Vi har tatt hensyn til temaer som skeptikere har tatt opp: urban oppvarming, få målestasjoner, dårlig kvalitet på målingene og menneskelig påvirkning av data. Hva er det som har forårsaket den jevne temperaturstigningen på 1,1 grad de siste 250 årene? Den klart beste sammenhengen var med atmosfærisk karbondioksid, skriver Muller.

BLIR LAGT MERKE TIL

Fysikkprofessor og seniorforsker Muller er forskeren som påviste feil i den berømte «hockey»-grafene som viste at temperaturen hadde steget dramatisk fra 1950 og til i dag, raskere enn noen gang tidligere. Han har kritisert Al Gores film «En ubehagelig sannhet», og sagt at den var «en pakke halvsannheter». At han nå går klart ut med støtte til klimaforskningens konklusjoner blir lagt merke til.

– For å bli vurdert i forbindelse med FNs klimapanelens nye rapport, som kommer i september neste år, måtte forskningsmanuskripter sendes inn til forlagene senest 1. august i år. Derfor har mange pushet på for å få arbeidene sine ferdig, og nå ser vi resultatene boble fram, forteller Mauritzen.

FLERE UNORMALT VARME SOMRE

Klimanestor James Hansen har også kommet med en ny rapport, som viser at

Tørken i Texas i 2011 er en av værhendelsene som direkte kan knyttes til menneskeskapte klimaendringer, mener forskere fra USA og Storbritannia. FOTO: AGRI LIFE TODAY/FLICKR.COM

Flommen i Köln i 2011 var et resultat av en varm og våt vinter og vår, som settes i sammenheng med menneskeskapte klimaendringer. FOTO: MAX MAYOROV/FLICKR.COM

sannsynligheten for ekstrem varme har økt dramatisk de siste 30 årene. Hvis sommerværet i perioden 1951-1980 var

unormalt, var det like stor sjanse for at det var kaldere enn normalt, som at det var varmere. I perioden 2001-2011 har tre av fire «unormale» sommere vært varmere enn normalt.

– Vi har nå nok bevis til å si at global oppvarming er årsaken til noen av de ekstreme værhendelsene de siste årene, sier Hansen til PBS Newshour.

KNYTTER VÆR DIREKTE TIL KLIMAENDRINGER

Forskere fra NOAA i USA og Hadley Centre i Storbritannia har også forsket på sammenhengen mellom klimaendringer og værhendelser. I sin rapport «Explaining extreme events of 2011 from a climate perspective» har de gått igjennom noen av de mest ekstreme værhendelsene

i 2011 og viser at mange av disse ikke ville skjedd hvis det ikke var for menneskenes påvirkning på klima. Tørken i Texas, tørken i Øst-Afrika og den varme våren og høsten i Vest-Europa i 2011 er blant eksemplene på værhendelser som direkte kan knyttes til menneskeskapte endringer av klimaet

– Det har de siste fem årene vært forsket mye på sammenhengen mellom klima og værhendelser. Det er jo tross alt værhendelsene folk kjenner på kroppen. Ta alt troperegnet vi har sett i Oslo i sommer. Det er høyst relevant å spørre om dette er forårsaket av menneskeskapte klimaendringer. Studien fra NOAA og Hadley viser at vi nå endelig har metoder for å svare på nettopp dette, sier Mauritzen.

REKORDSMELTING

Det har aldri vært mindre havis i Arktis enn akkurat nå. Dette påvirker levekårene for arktiske dyr, og kan være årsaken til det ustabile sommerværet i Norge.

Tekst: KRISTIAN S. AAS
ka@naturvernforbundet.no

Smeltingen av havisen i Arktis forbløffer forskere over hele verden. Idet Natur & miljø gikk i trykken var allerede rekorden fra 2007 slått, med rundt tre uker igjen av smeltesesongen.

Det mest unike med årets nedsmelting er at det i vinter var mye is i Arktis, sammenlignet med de siste 5-6 årene. I mars og april, når isutbredelsen er på sitt største, var arealet dekket av is nær normalen for årene 1979-2006. Det vil si at arealet som faktisk har smeltet, er langt større enn i rekordåret 2007. Dette skyldes blant annet at isen er tynnere, på grunn av at Arktis har blitt varmere. En større andel av isen forsvinner da helt.

KAN FORSVINNE DETTE TIÅRET

Hver dag i august smeltet 75 000 kvadratkilometer havis daglig, mot normalt 40 000 kvadratkilometer. Det vil si at det tok litt over fire dager å smelte et areal på størrelse med fastlands-Norge, mens i et gjennomsnittsår mellom 1979 og 2006 ville dette ha tatt 8 dager. Smeltingen er langt kraftigere enn FN's klimapanel har varslet. De skrev i sin forrige rapport at «i noen fremskrivninger vil den arktiske sommerisen nesten forsvinne helt på slutten av vårt århundre». Nå snakker enkelte klimaforskere om at isen kan forsvinne helt på sommeren allerede dette tiåret eller neste. Og hvis isen smelter, blir Arktis bare varmere: Mørk havoverflate reflekterer mye mindre varme enn hvitt snø- og isdekke.

Det er ikke bare isbjørnen som får det vanskelig når havisen i Arktis forsvinner. Også vi kan få villere og våtere vær.

FOTO: GERARD VAN DER LEUN/FICKR.COM

«ET LAVTRYKK OVER ISLAND»

Dette kan gi store forandringer i værssystemene over hele den nordlige halvkule. Vi kjenner alle lavtrykkene som kommer inn fra havet, som vi ser på værmeldingen alt for ofte. Disse følger den nordlige jetstrømmen, en luftstrøm som kommer fra Amerika, passerer Atlanteren og gir oss det været som følger med. Mye av kraften i denne luftstrømmen kommer fra temperaturforskjellene mellom polområdene og de varmere områdene lenger sør, og når disse forskjellene minsker, minsker også farten på jetstrømmen. Det betyr at værssystemene vil bevege seg saktere. Der det er regn, blir det mer regn, mens der det er tørt, blir det tørrere.

MER EKSTREMVÆR

– Tendensen til at været holder seg lenger på samme sted vil favorisere ekstremvær som tørke, flommer og hetebølger, sier Jennifer Francis fra Rutgers University, som har gjennomført en studie på ismeltingens påvirkning på jetstrømmer.

– Det er nå i gang ganske mye forskning for å avdekke nettopp dette: At det store havet som nå ligger åpent om sommeren, har gitt oss en ny sirkulasjon i atmosfæren, sier professor Tore Furevik, direktør for Senter for klimadynamikk ved Bjerknessenteret, til VG.

DRAGKA

Kautokeino har to ganger sagt nei til en gull- og kobbergruve. Likevel skal saken opp for tredje gang i kommunestyret. Naturvernforbundet frykter at saken nå presses gjennom på bekostning av reindrift og natur.

Tekst: TOR BJARNE CHRISTENSEN
tbc@naturvernforbundet.no

Finnmark har store verdier i berg og grunn, og planene er mange for å hente dem ut. I Kautokeino har prøveborring gitt lovende resultater flere steder. I Biedjovággi vil det svenske gruveselskapet Arctic Gold utvinne 3,8 tonn gull og 25 000 tonn kobber. Men i Norges største reindriftskommune har selskapet møtt sterk motstand. To ganger har kommunestyret sagt nei til prosjektet, uten at det er gjennomført noen konsekvensutredning. Det er uvanlig. I slike saker utredes konsekvensene først, deretter tas saken opp til politisk behandling. Men i Kautokeino har flertallet ment at det slett ikke er behov for noen konsekvensutredning. De vil ikke ha gruvedrift i området.

– NEGATIVT FOR NATUR OG REIN

– Hvis dette vedtaket blir stående, vil det kunne få konsekvenser for andre prosjekter. Da slår man fast at en kommune kan si nei, selv om det ikke er laget noen konsekvensutredning, sier Svein Lund, leder for Naturvernforbundet i Kautokeino.

Naturvernforbundet frykter at sterke krefter nå arbeider for å presse saken gjennom mot lokalbefolkningens vilje. Konsekvensene for natur og reindrift kan bli store.

– Gruvedriften vil legge beslag på viktige beiteområder, kalvingsområder og flytteområder for rein. Det vil bli problemer med støving, og vi frykter at elver og fiskevann kan bli ødelagt av utslipp og avrenning, sier Lund.

KAMP OM GULLGRUVE

– IDEELLT STED FOR GRUVEDRIFT

Motstanden mot prosjektet hindrer likevel ikke at saken kommer opp i kommunestyret i begynnelsen av oktober, for tredje gang på et halvt år.

– Grunnen til at denne saken kommer opp igjen er at det har kommet nye opplysninger. Gruveselskapet har etterkommet ønsker. Blant annet har de tatt ut det sørlige feltet av planen og lovet å gjøre en total utredning av konsekvensene for alle som bor i kommunen, sier varaordfører Hans Isak Olsen.

Han er positiv til planene.

– I Biedjovággi har det vært gruvedrift før, og området er avsatt til gruvedrift i kommuneplanen. For å minske skadene på naturen, er dette et ideelt sted fremfor å ha gruvedrift i nye områder, sier Olsen.

– SAKSBEHANDLINGSFEIL

Gruveselskapet på sin side sier at det ikke er gjort endringer i saken siden kommunestyrets behandling i juni, men at den kommer opp på nytt på grunn av saksbehandlingsfeil.

– Når de får et planprogram til behandling kan de vedta det eller be om endringer. Her har kommunestyret avvist det, og det er saksbehandlingsfeil. Kommunen har gjort sin beslutning uten å ha et underlag. Det er det vi nå vil få muligheten til å legge frem, slik at kommunestyret kan ta stilling til saken på et saklig grunnlag, sier Lars-Åke Claesson, direktør i Arctic Gold.

Har kommunestyret gjort feil i saksbehandlingen? Det utreder nå Fylkesmannen i Finnmark, etter at avslagsvedtaket

I Biedjovággi vil flertallet i kommunestyret heller ha reindrift og ren natur enn gullgruve. Bildet er fra tidligere gruvedrift.

FOTO: SVEIN LUND

ble klaget inn av lokale politikere.

– Jeg kan ikke kommentere denne saken, men generelt kan jeg si at et planprogram må godkjennes av kommunestyret. Hvis de mener at det ikke er godt nok, eller at de ikke ønsker den type aktivitet i kommunen fordi tiltaket er i strid med overordnet plan eller andre statlige føringer, er det opp til kommunestyret å avvise det, sier Jon Beldo, rådgiver i juridisk avdeling hos Fylkesmannen i Finnmark.

Én ting er i alle fall klart. Siste kapittel i dragkampen om gull, reinbeiter og naturen i Biedjovággi er ennå ikke skrevet.

Abonnent siden 2009.

Nikolai Astrup er kjent for de fleste som en tydelig politiker og leder i Oslo Høyre. Som medlem av Stortingets energi- og miljøkomité, og partiets talsperson i slike saker, er han avhengig av å holde seg løpende oppdatert på fagfeltet. Han leser 5 aviser daglig samt en rekke tidsskrifter innenfor økonomi og samfunn. I tillegg leser han Teknisk Ukeblad. Fordi, og her må vi få lov til å sitere: **“Teknisk Ukeblad er det eneste magasinet i Norge som bedriver kritisk og viktig journalistikk i skjæringspunktet mellom teknologi, politikk og økonomi.”**

Prøv Teknisk Ukeblad gratis i 4 uker

Send SMS “TU4” til 2007
eller gå inn på tu.no/abonnere/4

Oljeboring i nord:

OLJE-OLA VIL RUSHE NORDOVER

I vår utlyste Olje- og energidepartementet 72 nye blokker i Barentshavet for oljeleting. Nå vil olje-minister Ola Borten Moe enda lenger nord, mens oljeselskaper og Veritas er bekymret for sikkerheten.

Tekst: KRISTIAN S. AAS
ka@naturvernforbundet.no

Miljøbevegelsen ba i vår Borten Moe om å stoppe hele 22. konsesjonsrunde, der 72 blokker i Barentshavet samt sårbare områder lenger sør ble lagt ut for oljeleting.

– Det er foreslått at oljeindustrien skal få tilgang til en haug med områder hvor konsekvensene kan bli katastrofale. Som et minimum må oljeindustrien i hvert fall holdes unna de områdene som regjeringens egne eksperter advarer mot å åpne, sier Lars Haltbrekken, leder i Naturvernforbundet.

MOT NORD

Men signalene fra Borten Moe peker i en helt annen retning: Mot nord.

– Nytt areal vil bli åpnet. Det er ingen grunn til å stoppe nå. Norges grenser slutter nesten helt opp mot Nordpolen. Noen ser ut til å tro at du må velge mellom boring i Arktis og miljøet. Den første brønnen ble boret i dette området for mer enn 100 år siden. Det er ikke et nytt fenomen. Vi har oljeselskap som har mye erfaring, sa oljeminister Ola Borten Moe under oljemessen ONS i Stavanger i august.

Miljøvernminister Bård Vegar Solhjell var kjapt ute med å kritisere Borten Moe.

– SV vil ikke være en del av en regjering som borer etter olje i områdene mot Nordpolen. Det er ikke rødgrønn politikk. Det blir heller ikke rødgrønn politikk, sa miljøvernministeren.

Også statsminister Jens Stoltenberg understreket at boring ved Nordpolen ikke er regjeringens politikk.

Olje- og energiminister Ola Borten Moe skuer mot nord for videre oljeutvinning. Her fra Kristin-plattformen.

FOTO: BERTELSEN/OED

TOTAL UTE, VERITAS BEKYMRET

Det franske oljeselskapet Total har annonsert at de ikke ønsker å bore i Arktis, på grunn av risikoen for ulykkesutslipp.

– Vi er bekymret for konsekvensene av et oljeutslipp i disse områdene. Ulykker kan alltid skje, til og med med den beste teknologien, sier Totals direktør for leting og produksjon i Nord-Europa, Patrice de Viviès, til Stavanger Aftenblad.

Også Det Norske Veritas (DNV) er bekymret for sikkerheten ved boring i Arktis. De la fram en ny rapport under ONS, som understreket at risikoen ved oljeutvinning aldri kan bli null.

– Arktis er ett av områdene på jorda med størst sårbarhet og minst mulighet for å rydde opp, sa DNVs danske direktør Henrik O. Madsen.

Han framholdt også det paradoksale i at global oppvarming kan føre til at nye områder åpnes for oljeutvinning.

– Isen smelter som følge av klimaendringer forårsaket av fossile brennstoffer. Samtidig gir nedsmeltingen økte muligheter for produksjon og transport av slike fossile brennstoffer.

– Dette kaller vi bare «The great paradox», sa Madsen under presentasjonen.

KAN SKAPE AKSEPT

Borten Moe sier at første steg på oljereisen nordover er å utforske de tidligere omstridte delene av Barentshavet, inn mot russisk farvann.

– Forutsatt at det ikke dukker opp ny informasjon, er planen å presentere dette som en melding for Stortinget våren 2013. Jeg håper det er mulig å ta disse områdene med i den 23. konsesjonsrunden, sa Borten Moe.

– Vi har en olje- og energiminister som er i ferd med å bryte både Regjeringens og sitt eget partis politikk. Heldigvis har vi et storting som har noe de skulle ha sagt når det kommer til åpning av nye områder, sier Silje Lundberg, leder i Natur og Ungdom.

– Når Borten Moe nevner oljeboring på Nordpolen, er det noe av det sykeste jeg har hørt. Men det kan være med på å skape aksept for boring ellers i Barentshavet, eller utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Hvis Borten Moe nå holder seg til disse områdene, har han allerede inngått et kompromiss. Jeg tror han dro litt ekstra på fordi han var på ONS og snakket til menigheten, sier Lundberg.

Bli medlem - send SMS med kodeord NATUR til 2377

Verveuke!

Fra 15. - 23. september er det
verveuke i Naturvernforbundet

Vi oppfordrer alle lokallag til å gjøre en innsats under verveuka
Bestill vervemateriell og få vervetips på www.naturvernforbundet.no/vervetips

Slik verver du:

Meld inn nytt medlem på www.naturvernforbundet.no/medlem eller få vedkommende til å sende SMS NATUR til 2377 og gi beskjed til oss hvem du har vervet på e-post medlem@naturvernforbundet.no

Les mer på www.naturvernforbundet.no/verve

2757 naturvern-områder i Norge

■ 24,3 prosent av Norges areal er vernet etter naturmangfoldloven eller svalbardmiljøloven. I alt 2757 områder er vernet, av disse er 41 nasjonalparker. Det går fram av Statistisk sentralbyrås arealstatistikk for 2011.

16,8 prosent av Norges fastland er vernet, mens 64,7 prosent av Svalbard er det samme. Norges største nasjonalpark er Sør-Spitsbergen på Svalbard, med et areal på 4957 kvadratkilometer, litt mer enn Akershus fylke.

I 2011 ble det vernet to nye nasjonalparker, 38 naturreservater og sju landskapsvernområder.

Bedre kollektivtilbud kan være en av årsakene til at færre unge tar førerkort.
FOTO: JENS CEDLIND/FLICKR.COM

Færre unge tar førerkort

■ I 1990 tok 60 prosent av 18-åringene lappen. Nå har andelen sunket til 45 prosent, ifølge tall presentert i flere aviser. Leif N. Olsen i KNA forteller at nedgangen heller ikke er en kortvarig utsettelse.

– For hele aldersgruppen 18-24 år er det nå bare seks av ti som har førerkort. I 1990 hadde åtte av ti under 24 år førerkort, forteller Olsen.

Bedre kollektivtilbud, et aktivt sosialt liv og miljøbevissthet fremholdes som forklaringer.

Du spiser mindre palmeolje

■ Kampanjen for å få norske matprodusenter til å kutte ut usunn og miljøskadelig palmeolje bærer frukter. Bruken av palmeolje hos de store matmerkene har gått ned med to tredeler på et drøyt år, melder NRK. Sørlandschips og Stabburet har kuttet oljen helt ut, mens produsenter som Mills, Toro og Tine har redusert bruken kraftig. Årlig inntak av palmeolje per person har gått ned fra tre til en kilo.

– Vi var i ferd med å spise opp regnskogen, men nå legger den norske forbrukeren mindre press på regnskogen enn de gjorde før uten å være klar over det, sier Lars Løvold, leder i Regnskogfondet til NRK.

Palmeolje er usunt, og planting av oljepalmeplantasjer fører til hogst av regnskog. Her en palmeoljeselger fra Kamerun.
FOTO: ADAM COHN/FLICKR.COM

Eple blant 26 verstinger

■ Hybrideplet *Malus xdomestica* står blant de verste av de verste på Artsdatabankens svarteliste, som ble lagt frem før sommeren. Listen inneholder fremmede arter som i ulik grad utgjør en trussel for norsk natur. 26 arter utgjør en svært høy

risiko og har en svært høy spreningssevne, slik at de fortrenger naturlige arter. Sammen med eplet finner vi mink, kongekrabbe, vasspest og lupin, blant andre. I alt 394 arter står på den nye svartelisten.

VI LEGGER TIL RETTE FOR DE SOM KOMMER ETTER!

HRS

DET FINNES IKKE AVFALL - KJØP REBBURSER | WWW.HRS.NO

www.hrs.no

MALARIAFRI SAFARI I SØR-AFRIKA

Bli med til biologenes private paradys. Danske biologer er dine ekspert-reiseledere i et opplevelsesspekket kvalitetsprogram. Maks 12 personer, 15 dager fra København all-inclusive, 19 500 kroner. November og februar.

www.biotravel.dk +45-45858512 | +45-24849392

– Jeg tror at sikkerheten er godt ivaretatt i arktiske strøk. Det er alltid en risiko for ulykker, men vi er klare. (...) Det miljøvernorganisasjonene argumenterer med blir for enkelt. Jeg henger meg ikke på bildet av en søt isbjørn.

Simen Lieungh, administrerende direktør i Odfjell Drilling, mener oljeboring i Arktis er like trygt som i Nordsjøen. (Stavanger Aftenblad)

– Det som i alle fall er klart er at Lieungh må komme seg tilbake til skolebenken før riggene hans skal nordover, ellers kan dette gå riktig så ille.

Natur og Ungdom-leder Silje Lundberg er ikke enig i det. (Stavanger Aftenblad)

– Det er ikke så lett for enkeltindivider å tro at det handler om et stort problem når politikerne gjør så lite.

Marthe H. Austgulen ved Statens institutt for forbruksforskning kommenterer hvorfor klimaforskning er den forskningen nordmenn har minst tillit til. (Teknisk Ukeblad)

– Nytt areal vil bli åpnet. Det er ingen grunn til å stoppe nå. Norges grenser slutter nesten helt opp mot Nordpolen. **Oljeminister Ol(j)a Borten Moe ser ingen grenser for norsk oljeindustri. (Stavanger Aftenblad)**

– I en tid der mange er bekymret for utviklingen i norsk økonomi og utvikingstempoet i norsk oljeindustri, ønsker oljeministeren bare å kjøre på. Han oppfører seg som en femåring i en godteributikk, som vil spise opp alt på en gang, og ikke spare noe til lørdagskvelden. **Sosialistisk Ungdoms leder Andreas Halse krever at Olje-Ola Borten Moe går av. (Dagbladet)**

– Det er ikke mye han og jeg er uenige i. Han vil ha for kort partihistorikk til å overta som statsråd, men ville blitt en utmerket statssekretær.

Ketil Solvik Olsen (Frp) inviterer oljeminister Ola Borten Moe til å bytte parti. (Aftenposten)

VIL GJØRE VERDEN MYE BEDRE

Han vokste opp i en frodig skog som ligner stadig mer på Sahara. Sena Alouka har følt klimaendringene på kroppen. Nå vier han livet til kampen for en bærekraftig verden.

Tekst: TOR BJARNE CHRISTENSEN
tbc@naturvernforbundet.no

– I landsbyen min har vi et ordtak som sier at hvis du klatrer høyere enn til treetoppen, vil du falle. Og det er akkurat det vi gjør. Menneskeheten går ut over naturens barrierer, og da faller vi. Resultatet er veldig smertefullt, sier Alouka.

Han vokste opp i den lille landsbyen Tsiko i et fjellområde vest i Togo, et langstrakt land som ligger klemt mellom Ghana og Benin i Vest-Afrika. Den gangen lå landsbyen i en stor skog, tropisk og frodig, med et rikt dyre- og planteliv. Nå synes han stedet minner mer og mer om Sahara.

STARTET MILJØBEVEGELSE

De økende ødeleggelsene gjorde dypt inntrykk på Alouka, og han var ikke alene om å reagere. Sammen med en gruppe ungdommer og barn startet han organisasjonen Young Volunteers for the Environment (YVE). De var opprørt av å se hva rovdrift på naturen og klimaendringer gjorde med hjemstedet deres. I dag er YVE etablert i 22 land over hele Afrika. Naturvernforbundet har lenge vært en av Aloukas og YVEs viktigste partnere i kampen mot ødeleggelsene.

– Det har vært en suksesshistorie! Takket være Naturvernforbundet og støtten fra Norge har vi kunne bygge opp YVE til å bli Afrikas største miljøbevegelse for ungdom. Uten solidariteten fra Naturvernforbundet ville ikke jeg ha sittet foran deg her i dag, sier Alouka.

SELGER EFFEKTIVE OVNER

Natur & miljø møter ham under et av be-

søkene i Oslo. Det er ikke første gang han kommer hit for å treffe sine partnere og diskutere veien videre, og han får jevnlig besøk fra Norge. Naturvernforbundet har hatt prosjektsamarbeid med YVE siden 2005, med støtte fra den norske staten gjennom Norad (direktoratet for utviklingssamarbeid).

– Over 70 prosent av energien i Togo kommer fra biomasse. De hugger ned skogen og lager trekull, som brukes til matlaging. Vi arbeider med å forbedre trekullproduksjonen. I tillegg selger vi ovner som bare bruker halvparten så mye trekull som de gamle. De er så populære at vi ikke greier å produsere nok. Dette er et eksempel på en liten endring som vil få store effekter etter hvert, sier Alouka.

Når forbruket av trekull går ned, kan avskogingen begrenses. Det er viktig, for skogen betyr alt for folk i Togo.

– Livet vårt bygger på skogen. Den er sykehuset hvor vi kan finne medisiner, lekeplassen hvor barna våre leker og kjøleskapet hvor vi henter mat. Skogen er kirken vår, forteller Alouka.

– VI ER SØSTRE OG BRØDRE

Han legger ikke skjul på at folk i rike land bærer en stor del av skylden for problemene klimaendringene skaper i hjemlandet hans. Han mener det er på høy tid at gode krefter øker innsatsen for en ny og bærekraftig fremtid.

– Du kan ikke sitte stille og vente på fremtiden, på samme måte som du venter på toget. Du må skape den. Vi lever på samme planet, vi er søstre og brødre. Dette handler om solidaritet. Nordmenn

Sena Alouka i Young Volunteers for the Environment kjemper mot klimaendringer og avskoging i Togo sammen med Naturvernforbundet.
FOTO: TOR BJARNE CHRISTENSEN

Avskoging og klimaendringer er en farlig kombinasjon for folk i landsbyen Tsiko i Togo.
FOTO: YNGVILD LORENTZEN

kan åpne opp og skape bro til resten av verden. Vi vet at dere allerede gjør mye. Samtidig bidrar også store norske selskaper til å skape problemer i fattige land. Hvis man gir makten tilbake til folket, kan vi stå sammen. Vi har den samme fienden.

– Hvilken fiende er det?

– Egoismen! Det som får noen til å gå ut over grensene og ta så mye mer av jordas ressurser enn de mange andre. Det er denne planetens problem nummer 1.

Alouka har god tro på at vi vil lykkes med å bekjempe denne fienden. Det kan skje i FN's klimaforhandlinger, gjennom utslippskutt, ved samhandling mellom nord og sør, satsing på utdanning og ved samarbeid med Naturvernforbundet.

– Jeg tror ikke paradiset vil komme på denne jord, men jeg tror vi kan gjøre verden til et mye bedre sted for alle, sier Alouka.

NOFO
Norsk Oljevernforening For Operatørselskap
www.nof.no

**En anerkjent og effektiv
oljevernorganisasjon
og pådriver innen
kompetanse og
teknolog utvikling**

Planer for 77 nye reaktorer i Europa:

NY ATOMALDER I

Stadig flere land sier farvel til kjernekraft, men noen går mot strømmen. Hele 77 nye reaktorer kan bli bygd i Europa før 2030. Land som nå legger ned egne kraftverk kan ende opp med å importere billig og skitten russisk atomkraft.

Tekst: TOR BJARNE CHRISTENSEN
tbc@naturvernforbundet.no

Atomindustrien sliter i motvind fra Fukushima-ulykken, global finanskriser og konkurranse fra andre energikilder. Mange land har skrinlagt sine atomprogrammer, og flere planlegger full nedstengning av sine kraftverk. Likevel går noen mot strømmen og sørger for å forlenge atomalderen langt inn i det 21. århundre. I Europa er nå 13 reaktorer under bygging, og det er konkrete planer for ytterligere 25. I tillegg er det foreslått bygging av enda 39 reaktorer i perioden frem mot 2030. I alt 77 reaktorer med en samlet effekt på 93 000 megawatt kan bli bygd i Europa. Det tilsvarer 620 altakraftverk.

– Dette er en utvikling vi liker dårlig. Atomkraft er en dårlig løsning på alle måter, og vil aldri bli trygg. Risikoen for svært alvorlige uhell vil alltid være tilstede, og reaktorene vil produsere radioaktivt avfall som må tas hånd om i generasjoner, sier Yngvild Lorentzen, som leder Naturvernforbundets internasjonale avdeling.

STORSATSING I RUSSLAND

Finland, Frankrike og Ukraina bygger nå nye reaktorer, men det er først og fremst Russland som satses på kjernekraft i Europa. Bare i den europeiske delen av Russland er syv reaktorer under bygging, 13 skal etter planen åpnes i tiden frem mot 2025 og ytterligere 14 er foreslått satt i drift før 2030, ifølge World Nuclear Association. Det er 14 flere enn landet har

Russland og land i øst forlenger atomalderen i Europa med omfattende planer for ny utbygging kjernekraft.
FOTO: ISTOCKPHOTO

planer om å stenge i denne perioden. Den økte kapasiteten vil bli mer enn 27 000 megawatt, nesten like mye som den samlede norske vannkraften.

VIL EKSPORTERE KJERNEKRAFT

– Russland utnytter situasjonen til å tjene penger på eksport av kjernekraft, sier Oleg Bodrov, leder i den russiske miljøorganisasjonen Green World.

Russland har planer om å eksportere strøm fra kjernekraftverkene sine langt inn i Vest-Europa. Når land i vest legger ned sine kraftverk, er det dermed ikke sagt folk i disse landene blir kvitt kjernekraften. I tillegg flyttes avfallsproblemet til lukkede byer i Sibir og Ural-regionen, hvor håndteringen er under enhver kritikk, ifølge Green World.

Mye av avfallet blir reprocessert til nytt brensel til bruk i kraftverkene. Produksjonen er svært skitten, avfallsmengdene store og mye blir dumpet i naturlige vannsystemer som Karatsjaj-sjøen og Techa-reservoaret. De russiske anleggene mottar i dag store mengder avfall fra kjernekraftverk i EU.

RADIOAKTIVITET I SJØMATEN

– Denne europeiske radioaktive bumerangen som sendes til Russland vil komme tilbake i motsatt retning. Radioaktivt avfall som slippes ut i Techalven renner ut i elven Ob og ender i Polhavet. Dette kan svært raskt lede til at vi igjen får radioaktive nuklider i fisk og sjømat på europeiske mid-

dagsbord, forteller Bodrov.

Naturvernforbundet har lenge samarbeidet med Bodrov og Green World. Lorentzen tror ikke alle de planlagte russiske reaktorene vil se dagens lys.

– Vi ser jo at det skjer bygging av nye reaktorer nå, men vi anser likevel de langsiktige planene for såpass mange nye reaktorer som lite realistiske. Russiske myndigheter er framover nødt til å tenke

ØST

mer realistisk på kostnader, og kalkulere inn store beløp til avfallshåndtering og nedstengning av reaktorene når de går ut av drift, sier Lorentzen.

MANGE REAKTORER STENGES

Nybygging og planer til tross, det stenges flere reaktorer enn det bygges i verden.

I 2011 ble syv reaktorer startet, mens 19

ble stengt. Hittil i år er to reaktorer startet og to er stengt. Etter Fukushima-ulykken er fortsatt alle atomkraftverk i Japan slått av. I tillegg har Belgia, Tyskland, Sveits og Taiwan sagt at de skal fase ut sin atomkraft, og Italia, Egypt, Jordan, Kuwait og Thailand har skrinlagt sine atomkraftprogrammer. På den andre siden satser Kina og India stort på atomkraft, med til sammen 33 reaktorer under oppføring..

SATSER MER PÅ GRØNN STRØM

Ifølge World Nuclear Report 2012 satses det nå langt mer på fornybar energi enn på atomkraft. Siden 2004 har verdens in-

vesteringer i fornybar energi økt til over en billion dollar, mens det er investert 120 milliarder dollar i kjernekraft. Naturvernforbundet påpeker at potensialet for strømsparing er så stort at det langt overgår russernes nye kjernekraft.

– Bare i Russland er det mulig å spare 40 prosent av den energien som brukes i dag. For strømforbruket betyr det at 400 terawattimer kan spares årlig. Vi ønsker uansett ikke atomkraft, men det blir ekstra meningsløst å satse på dyr og miljøfarlig energiproduksjon så lenge potensialet for effektivisering ikke realiseres, sier Lorentzen.

Reaktorer under bygging og planlagte reaktorer i Europa

- Reaktor under oppføring
- Planlagt reaktor

PCB fra ett vindu kan forurense store mengder drikkevann

PCB brytes sakte ned i naturen og kan føre til fosterskader og nedsatt forplantningsevne hos dyr. Det kan også være kreftfremkallende for både dyr og mennesker. Skal du skifte ut isolerglassvinduer fra perioden 1965-75, må du sørge for at de leveres som farlig avfall til et avfallsmottak. Giften sitter i forseglingslimet, og giften fra ett vindu er nok til å forurense store mengder drikkevann.

Isolerglassvinduer fra perioden 1965-75 kan inneholde miljøgiften PCB og skal behandles som farlig avfall når de kasseres. Se ruteretur.no

RUTERETUR

Gir Saturn skylda for varmere hav

Foreningen "Klimarealistene" har sendt ut et hefte ved navn "Naturen – ikke menneskene – styrer jordens klima" til alle landets videregående skoler. Nå reagerer Cicero Senter for klimaforskning og Bjerknessenteret på villedende informasjon.

– Ettersom innholdet i Klimarealistenes hefte er såpass graverende, har CICERO og Bjerknessenteret sett seg nødt til å lage et grundig tilsvar med håp om å rette eventuelle misoppfattelser, seier Eystein Jansen, direktør for Bjerknessenteret for klimaforskning.

– I dette spørsmålet er nemlig vitenskapen klar: Menneskene bidrar i sterk grad til å endre jordas klima, legger Pål Prestrud, tidligere direktør ved Cicero, til.

Hefte fra "Klimarealistene" hevder blant annet at "De langsiktige endringene i havstrømtemperaturen ser ut til å

ILLUSTRASJON: BARKFLUOKR.COM

Stakkars Saturn får skylda: Planeten er med på å styre temperaturen i havstrømmene på jorda, hevder foreningen "Klimarealistene" i et hefte som er sendt ut til alle landets videregående skoler.

styres av endringer i posisjonen til jorda/månen, sola, Jupiter og Saturn", "CO₂-økningen i atmosfæren har vært konstant eller minkende de siste 10 årene" og "Kli-

magassenes fingeravtrykk er ikke påvist. Det må derfor være noen annet som er ansvarlig for oppvarmingen etter 1950". Alt i strid med vitenskapelige resultater.

KLIMASEMINARER

OSLO, 19. - 20. OKT

Klimarettferdighet 19. oktober, Litteraturhuset i Oslo

Hva er en rettferdig løsning på klimaproblemet? Hvilke land må kutte hvor mye? Og hva bør være Norges rolle i dette?

Naturvernforbundet samler internasjonale eksperter, politikere og miljø- og utviklingsorganisasjoner for å gå løs på ett av vår tids viktigste spørsmål.

Møt blant annet:

Emmanuel Dlamini
Sjefsforhandler for Afrika-gruppen i klimaforhandlingene

Klimaseminaret 20. oktober, Litteraturhuset i Oslo

Hvor mye olje tåler klimaet? Hvor står oljekampen? Og hvordan kan vi gjennom Stortingsvalget sørge for at Lofoten, Vesterålen og Senja forblir oljefritt?

Møt blant annet:

Cecilie Mauritzen
Direktør CICERO - Senter for klimaforskning

Simen Sætre
Journalist og forfatter av blant annet Petromania

Terje Osmundsen
Direktør i Scatec Solar og tidligere rådgiver for Kåre Willoch

Praktisk informasjon:

Begge arrangementene er gratis og medlemmer av Naturvernforbundet og Natur og Ungdom kan motta reisestøtte.

Les mer på www.naturvernforbundet.no/klimaseminaret

Naturvernforbundet

NATUR OG UNGDOM

GÅTEFFULL

Livet til verdens nest største hai er fullt av hemmeligheter. Det vil en gruppe hai-entusiaster nå gjøre noe med.

Tekst: TOR BJARNE CHRISTENSEN
tbc@naturvernforbundet.no

Blant alle verdens fisker er det bare hvalhaien som er større. Hvor store de kan bli, er faktisk ikke så lett å si. Historier fra gammelt av forteller om tyve meter lange brugder, men det kan godt være fiskeskrøner. Og det er kanskje ikke så rart at folk som ser denne skapningen kommer tilbake med beretninger utenom det vanlige.

«Det er sannsynlig at historier om sjøormen kan være basert på observasjoner av en eller flere brugder», står det i *Dyr i Norges natur*.

FIKK BRUGDE I GARNET

Om den ikke blir tyve meter, er det ingen tvil om at den blir lang. I mai i år fikk garnfisker Harald Nordhaug noe stort og tungt i garnet i Lofoten. Da han med mye strev og møyte fikk halt inn fangsten viste deg seg å være en brugde. Den var ti meter lang, bare tre meter kortere enn selve sjarken, og ble anslått å veie ti tonn, like mye som en fullvoksen afrikansk hannelefant. Det er mye fisk for pengene!

– Det er ikke uvanlig at vi får brugder i garnene på denne årstiden. Den går og jakter på rødåte, fortalte Nordhaug til Lofotposten.

– VET NESTEN INGENTING

Det finnes brugder i både i Atlanterhavet og Stillehavet. Men selv om de er store er det svært mye vi ikke vet om de gigantiske fiskene.

– Vi vet nesten ingenting om brugdene i norske far-

vann, forteller dr. Claudia Junge, forsker ved Norsk institutt for vannforskning og Universitetet i Oslo. Hun er leder av Hai-alliansen i Norge, som også går under navnet Hai Norge.

Junge startet Hai Norge i 2009 og har fått med seg en gruppe forskere som alle har en spesiell fascinasjon for haier. I år har de lansert kampanjen «Har du sett en brugde?», hvor de ber folk melde fra om sine observasjoner.

– Vi har fått opplysninger fra nesten 50 personer. Det er verdifulle bidrag, sier Junge, som gjerne vil ha flere rapporter fra folk som har sett kjempehaien.

ISOLERT BESTAND?

I sommer var Hai Norge i Lofoten for å finne brugder, men uten å lykkes. Nytt tokt er planlagt til neste år. Da skal haiene satellittmerkes, slik at de kan overvåkes. Det er også gjort en sammenligning av den genetiske signaturen til brugder fanget i Norge og Storbritannia. Målet er å finne ut om brugdene i Norge er en isolert bestand eller om de formerer seg med brugder i fjernere farvann.

– Vi kan se at det er en liten forskjell mellom brugdene i Storbritannia og Norge. Det er ikke den samme genetiske signaturen, men vi trenger flere prøver for å trekke en konklusjon, sier Junge.

TALLRIKE TIDLIGERE

Tidligere var brugdene tallrike i Norge, og folk kunne se dem spesielt om våren og sommeren, når de svømmer høyt oppe i vannflaten. Det enorme dyret svømmer med kjeften på vidt gap, som om den skal til å sluke deg levende. Og det kunne den lett ha greid om det ikke var for at den foretrekker annen føde. Brugder lever av plankton, og de svømmer med munnen åpen for å filtrere godsakene ut av vannmassene. Nå sees ikke brugdene så ofte lenger, de dukker gjerne opp som bifangst i garn og skaper store overskrifter i lokalavisen. På den norske rødlisten står brugden som sterkt truet.

FORBUDT Å FANGE

Også for denne arten, som flere andre fisker på rødlisten, er overfiske en viktig årsak til bestandsnedgangen. Nå vet man ikke hvor mange brugder som finnes her til lands. De er observert over hele landet. I forbindelse med Rødlisten 2010 ble det anslått at vi har 2 prosent

Fakta

Brugde *Cetorhinus maximus*

Norsk rødliste: Sterkt truet

Global rødliste: Sårbar
Lengde: Opptil 14 meter
Vekt: 8 tonn

Alder: Trolig cirka 50 år
Føde: Plankton, krepsdyr.

Antall i Norge: Ukjent
Utbredelse: Atlanterhavet, Stillehavet, hele norskekysten

Kilde: Dyr i Norges natur, Bertmark Norge, Fiskeri.no, Artsdatabanken

FOTO: ANTONY STANLEY/FLICKR.COM

Slikke hvalfinnar var ei vanlig syn tidligare, men etter omfattende overfiske har brugden havnet som sterkt truet på rødlisten.

KJEMPE

av verdens brugder. Fra 1960 til 2000-tallet ble fangstene redusert med 82 prosent. Det gir et bilde av overfisket bestanden har vært utsatt for. Nå er det forbudt å fiske brugde i Norge og EU, og det antas at nedgangen har stoppet opp.

FASCINERT AV HAI

Junge forteller at det er viktig at vi får mer kunnskap om brugdene i Norge.

– Haiene har en viktig rolle i økosystemene. Derfor er veldig viktig at vi forstår dem og får mer kunnskap om dem, sier Junge.

Hun startet tidlig med dykking og fikk raskt interesse for haier.

– Jeg har sett disse haiene på nært hold og ble fascinert. I Tyskland, hvor jeg kommer fra, var jeg med i et forbund for tyske haiforskere. Da jeg kom til Norge fant jeg ut at det ikke var noen slik organisasjon her. Derfor startet jeg Hai Norge sammen med noen kolleger, forteller Junge.

VIL FINNE SVAR

Nå arbeider haiforskerne med å få finansiert et forskningsprosjekt som kan gi svar på gåtene brugdene tar med seg ned i dypet, dit de trekker etter at de har beitet seg mette gjennom våren og sommeren. For det er ingen som helt sikkert vet hvor de drar, hvor de overvintrer, hvor mange de er eller om de reproducerer hos oss. Lykkes de, kan hemmelighetene snart være avdekket.

Denne skapningen finnes langs hele norskekysten. Heldigvis spiser brugden bare plankton og krepsdyr. FOTO: GREG SKOMAL/NOAA FISHERIES SERVICE

FOTOKONKURRANSEN - TEMA: SOMMERKVELD

Ingenting er som å gjenopplive sommeren med en rekke svært gode bilder når man har klatresteinene, fjellturer og andre minner fra sommeren som har gått. Takk for fine bidrag, vi håper dere har hatt en god sommer!

Premiert: Erik Jacobsen fra Sylling leverer et spartansk motiv. Vi falt likevel for komposisjonen og stemningen.

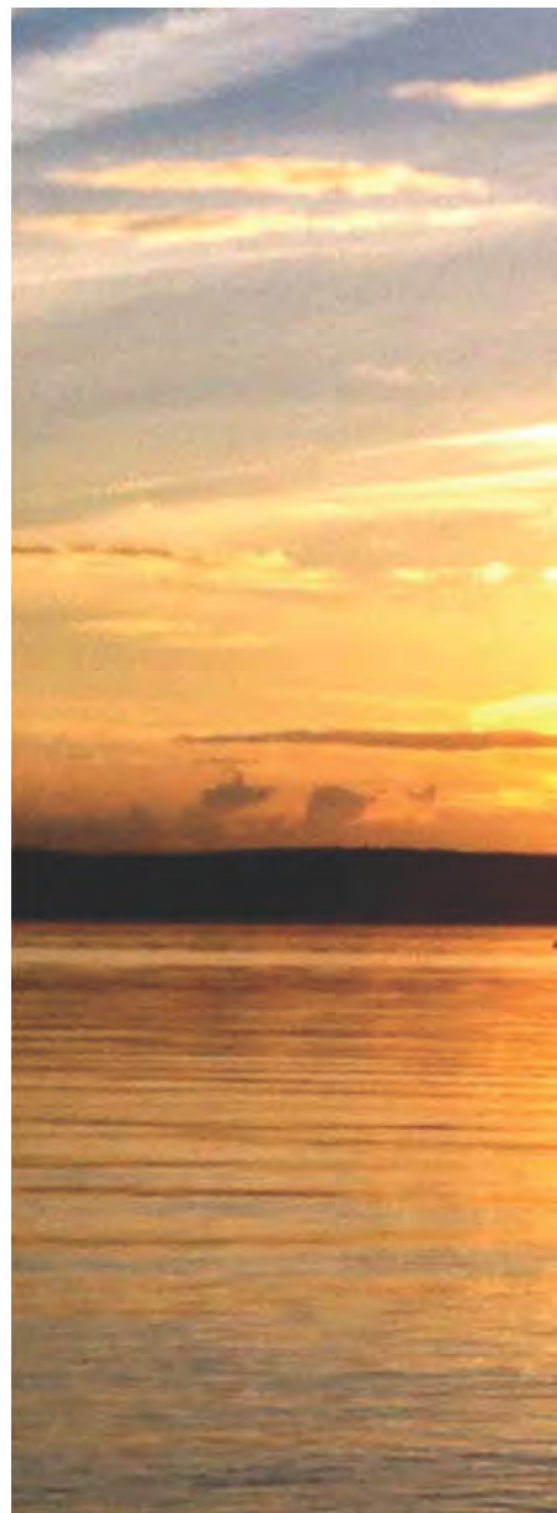

Premiert: Arne-Johan Johansen fra Borkenes i Finnmark har vært på fjelltur i Kvæfjord, og tatt et svært stemningsfullt bilde av Thomas Johansen og hunden Max. Til orientering: nede i tåkehavet i bakgrunnen ligger bygda.

Bli med i fotokonkurransen!

Neste tema: Matauk

Alle premierte får et gavekort fra Naturvernforbundets butikk på 200 kroner. Vinneren får i tillegg et bokgavekort på 500 kroner.

Vinner: Helge Rosbach fra Oslo har fanget den ultimate sommerkveldstemningen på Oslofjorden. Ikke helt skarpt. Trenger heller ikke å være det. Slik skal en sommerkveld være.

kommet tilbake på jobb. Redaksjonen kom kjapt i feriemodus, og lengtet tilbake til fjæ-
åper på minst like mange motiver av matauk på høsten til neste nummer!

Slik kan du delta:

- Send maksimum tre bilder i jpg-format til redaksjonen@naturvern.no.
- Hvis størrelsen på den samlede e-posten overstiger 10 Mb, kan det hende den ikke kommer frem. Del gjerne opp forsendelsen i flere e-poster.
- Skriv «fotokonkurranse» i emnefeltet.

- Skriv gjerne et par ord om hvor bildet/bildene er tatt, sammen med navn og adresse.
- Bildet/bildene må være hos oss innen 12. oktober 2012.
- Av praktiske årsaker tar vi kun imot digitale bilder, sendt på e-post.
- NNV forbeholder seg retten til å bruke innsendte bilder til Naturkalenderen 2013.

Vil skjerpe norsk miljøpolitikk:

– VI SKAL SETTE

Hun er norgesmester i speiding, følger nyhetsbildet på Twitter og drømte om å bli ridende politi i Canada. Nå rir Maren Esmark inn på Naturvernforbundets kontor som ny generalsekretær.

Tekst: KRISTIAN SKJELLUM AAS
ka@naturvernforbundet.no

– Jeg er et rimelig normalt, kjedelig menneske. Jeg sykler ikke Birken, smiler Maren Esmark.

Det skulle selvfølgelig vise seg å være et understatement. Greit, Maren Esmark

sykler ikke Birken. Men som nyansatt generalsekretær i Norges største miljøorganisasjon skal hun isteden lede en organisasjon i vekst, som har ambisjoner om å vokse videre, skape mange nye aktive lokallag og endre norsk natur- og miljøpolitikk til det bedre.

ENGASJERT PÅ MANGE PLAN

– Jeg har skapt fullt av t-skjorter med «Vern Øvre Otta», «Nei til gasskraftverk» og lignende slagord på. Jeg jobbet mye frivillig mens jeg studerte på Ås, og var blant annet leder i studentlaget i Folkeaksjonen mot gasskraftverk. Før det

DAGSORDEN

Naturvernforbundets nye generalsekretær er imponert over den rollen Naturvernforbundet spiller på lokalt plan.

FOTO: JO STRAUBE

jobbet jeg mange år med Operasjon Dagsverk, og har vært speider i alle år. Vet du forresten at jeg har vært norgesmester i speiding? sier hun.

– Det var i 1992 eller -93, og vi var den første rene jentepatroljen som ble norgesmestere. Vi måtte tenne bål, ble testet i knutelære, førstehjelp og mange andre ting. Det viktigste var likevel å vise at vi kunne arbeide i gruppe. Mange av mine nåværende venner, og min mann, kommer fra speideren, forteller Esmark engasjert.

KJEDET SEG LITT, BLE MARIN EKSPERT

Hun er kunnskapsrik og engasjert, og spennende å høre på. Likevel ikler hun seg et slør av beskjedenhet.

– Hvem jeg egentlig er? Er det interessant, da? Jeg er jo bare en kjedelig to-barnsmor som bor i rekkehus, smiler Esmark hyggelig.

Hun snakker mye, men alltid poengtert. Esmark kommer opprinnelig fra Asker, og studerte på Ås fordi hun ville jobbe med noe grønt, som hun sier.

– Men jeg kjedet meg litt der, så jeg tok mastergraden i Skottland. Der bodde jeg på et studenthjem med mange akvaskulturstudenter, noe jeg syntes var utrolig spennende. Da jeg kom hjem fikk jeg jobb i WWF med fiskeripolitikk, og det er der jeg har lært alt jeg kan om hav og miljø, sier Esmark.

IMPONERT

Nesten ti år ble det som ansvarlig for WWF Norges marine miljøpolitikk.

– Havrettstraktaten, EUs fiskeripolitikk og Antarktistraktaten hadde alle hatt mindre miljø i seg uten WWFs arbeid. Det er dyktige enkeltpersoner som, med gode kunnskaper og stort engasjement, har presset frem miljøhensyn i disse avtalene.

Her ser hun paralleller med Naturvernforbundets arbeid.

– Den lokale tilknytningen er organisasjonens sterkeste kort. Det er ikke alltid enkelt å være den som står frem og sier at man må ta miljøhensyn, når utbyggere og næringsliv ønsker noe annet. Arbeidet er ofte frivillig og ubetalt, men avslører mange mangler i det formelle Norge. Jeg er veldig imponert over den ekstremt viktige rollen Naturvernforbundet spiller, sier hun engasjert.

INGEN IDEOLOG

Hun har ingen ide om hva som tente natur- og miljøengasjementet hennes.

– Jeg hadde mitt første leserinnlegg på trykk da jeg var 11 år, men det handlet om apartheid. Deretter drømte jeg om å bli ridende politi i Canada. Miljøsakene kom vel mer inn etter at jeg begynte på Ås, forteller hun.

– Hva er viktigst, å løse miljøproblemer gjennom teknologiske endringer eller livsstilsendringer?

– Vet du, den debatten interesserer meg ikke så veldig. Jeg har hørt fra folk jeg kjenner at jeg «må jo ha en ideologi».

Vel, det har ikke jeg, selv om jeg er brennende engasjert i saker.

– Hva med debatten om systemendringer kontra personlig ansvar for å løse miljøproblemene?

– Vi trenger jo begge deler. Jeg er veldig for påbud og forbud, blant annet for å bedre luftkvaliteten og tvinge trafikken ut av byen. Samtidig må folk også ta personlig ansvar. Men jeg synes ikke at folk skal gå rundt i hverdagen og ha dårlig samvittighet for at Jens Stoltenberg tar dårlige valg. Meld deg i så fall inn i en eller annen organisasjon som prøver å gjøre noe med det, oppfordrer Esmark.

– OLJENÆRINGEN MÅ BYGGES NED

To stedsangivelser får Esmark til å flamme opp av engasjement: Lofoten og Arktis.

– Polene smelter, og oljenæringen posisjoneres seg for å storme inn i Arktis for å ta ut mer olje. Det er så absurd og frekt at det gjør meg skikkelig sint! Regjeringens nordområdestrategi er i stor grad en plan for hvordan vi skal få tilgang til enda mer olje og penger, som gir enda mer utslipp, klimaendringer og forurensning. ➤

► Det samme ser man i Lofoten, som er gyteområde for verdens siste store torskebestand. Å hindre oljevirkosomhet der, og verne de rike havområdene ved Lofoten og Vesterålen, er min hjertesak, sier Esmark.

– Oljenæringen må bygges ned. Alle de flinkeste folkene havner der, når de egentlig burde ha jobbet med fornybar energi, bedre løsninger for fiskeoppdrett eller andre fremtidsrettede ting.

MILJØ SOM PREMISS

Esmark mener det aller viktigste i fremtiden blir å gjøre miljø til et grunnlag for all virksomhet.

– Miljø må ligge i bunn, ikke strøs på toppen som krydder. Bistands- og utviklingspolitikk må ha miljø som premiss, ikke som pynteord. Miljø må også bli hovedpremiss der de store beslutningene tas, i internasjonal politikk og i næringslivet, sier Esmark.

Men miljøspørsmål er ikke det eneste som engasjerer henne.

– Fascismen som igjen vokser frem i Europa skremmer meg veldig.

Selv følger hun store nyhetshendelser på nettjenesten Twitter, der folk sender korte meldinger, ofte med lenker og henvisninger til andre nettsted, og på den måten refererer hendelser «live».

– Verden ser Så annerledes ut etter Twitter og Facebook. Da Gadaffi falt, fulgte jeg det på Twitter. 22. juli i fjor fulgte jeg hendelsene på Twitter. Det er så vondt, og du kommer så nær folks lidelse. Nyhetsbildet blir aldri det samme som før, sier Esmark.

FORBUNDET IMPONERER

Etter jobben i WWF har Esmark vært seksjonsleder for miljø hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Der kom hun mye i kontakt med Naturvernforbundets jobbing.

– Naturvernforbundet, med Gjermund Andersen i spissen, har gjort en kjempejobb med skogforvaltningen i området. De har fått endret praksis, slik at naturmangfoldloven brukes ved alle hogster i Marka.

Hun har også latt seg imponere av forbundets skriftlige innspill.

– For en kvalitet høringsuttalelsene fra Naturvernforbundet holder! Og det er skrevet av frivillige, engasjerte mennesker! Nei, Naturvernforbundets rolle imponerer meg veldig, sier Esmark.

Hun ber likevel om at man ikke blir for firkantet i omgangen med naturmangfoldloven.

– Loven gir verktøyene for å definere hva som er godt nok innen naturforvaltning. Men brukes den for firkantet, mister den sin kraft, sier Esmark.

GLAD I FOLK

Hun har el-bil som eneste bil, selv om hun bor noe utenfor sentrum. Når hun ikke jobber er hun mest opptatt med mann, barn og venner, og synes hun får for liten tid til musikk og annen kultur. Men Maren Esmark er et svært sosialt vesen.

– Jeg blir fort glad i folk. Det er morsomt å jobbe med mennesker som kan noe og representerer noe. Jeg har alltid hatt et godt forhold til menneskene jeg har jobbet med, selv om de har vært på den andre siden. Men det er ett unntak: Jeg har aldri fått noen venner innefor oljebransjen, avslører Esmark.

HAVFRUE I HUNDRE

I WWF gikk Esmark og nåværende generalsekretær Nina Jensen under kallenavnet «Havfruene». Nå er de generalsekretærer for hver sin miljøorganisasjon.

– Jeg er kjempestolt av Nina, og det er morsomt at hun er generalsekretær. Jeg ansatte henne i sin tid, og vi har sammen løftet fiskeri, skipsfart og oppdrett som miljøsak.

Nå er det Esmark som skal lose Naturvernforbundet gjennom 100-årsjubileet i 2014.

– Vi må løfte sammen og vise hva naturvernet har betydd for Norge. Både hundremeterskoger og større områder hadde vært nedbygd uten Naturvernforbundet. Lokale ildsjeler har sørget for at viktige vassdrag ikke er bygd ut. Dette kommer ikke av seg selv, og det må vi klare å vise frem, samtidig som vi viser hvilken rolle Naturvernforbundet skal ha de neste hundre år.

SKRÅBLIK

Av TIMUR IDRISOV, Little Earth, Tadsjikistan

Jeg er en utvekslingsarbeider i regi av Fredskorpset, kommer fra Tadsjikistan og arbeider i Naturvernforbundet. I nesten ett år har jeg vært i Oslo, byen der siviliserte hunder aldri bjeffer, bussene nesten alltid kommer i tide og folk spiser brødskiver hele tiden. I første halvdel av mai fikk jeg mulighet til å besøke Bergen og Trondheim. Det var spennende å lære mer om Naturvernforbundets lokale grupper og om den norske måten å arbeide med miljøaktiviteter.

VAKKERT

Jeg reiste til Bergen med tog. Det var en varm sommerdag, og jeg så de spektakulære bratte dalene og fossene. Til tross for alle advarsler om at Bergen var regnets hovedstad, ble jeg tatt imot med strålende sol. Noen få dager senere reiste jeg videre til Trondheim med båt. Hele dagen hadde jeg utsikt til de grå, dystre fjordene, mens skyene ofte dekket hele horisonten. Til tider var det både regn og snø, men selv dette været kunne ikke dekke over hvor vakker den norske vestlandskysten er.

ENERGISPARING OG OLJEFRI

Både i Bergen og Trondheim møtte jeg representanter for Naturvernforbundet, og deltok i presentasjoner som dreide seg om energisparing og på stands vedrørende Oljefri-kampanjen. Været var fint, folk var vennlige og jeg benyttet sjansen til å lære mer om hvordan man sprer miljøbudskapet, samt å utforske byene. Noen dager senere, på vei tilbake til Oslo, forsøkte jeg å oppsummere mine tanker og inntrykk. Jeg vil gjerne dele noen av disse med dere.

ER DETTE ÉN ORGANISASJON?

Mens jeg var i Bergen og Trondheim og besøkte lokal- og fylkeslag hadde jeg innimellom inntrykk av at disse var ganske uavhengige grupper, og at det er ganske lite som forener dem. Selv om jeg vet at Naturvernforbundet prinsipielt sett opererer som en sammenslutning (noe som ikke er enkelt for meg, som har vokst opp i, og blitt vant til, et sterkt sentral-

KK PÅ NATURVERN-NORGE

Timur Idrisov fra Tadsjikistan har vært Fredskorps-arbeider hos Naturvernforbundet. Her på tur til Bergen, der han blant annet var med på å gjøre byen ren.

FOTO: NATURVERNFORBUNDET

styrt samfunnssystem), var det vanskelig å skjønne om de som arbeider på lokalt nivå faktisk føler tilknytningen til Naturvernforbundet som større organisasjon.

LOKALT FOKUS

«Tenk globalt, handle lokalt»... et berømt slagord som aldri mister sin betydning. For meg virker det som om de lokale gruppene i Naturvernforbundet hovedsakelig jobber etter prinsippet «Tenk lokalt, handle lokalt» til daglig. Det er utvilsomt viktig å fokusere på lokale saker, men å

ignorere nasjonale og internasjonale prosesser undertrykker muligheten til å «se utenfor boksen». Hvis man for eksempel bruker internasjonale kampanjedager som Verdens vanndag eller den internasjonale dagen for biodiversitet til arrangementer, kan det være et effektivt hjelpemiddel for å friste media og publikum til å bli interessert i de lokale problemene.

MANGEL PÅ NASJONALE KAMPANJER

En annen ting som har overrasket meg

er at selv om Naturvernforbundet er den største, norske miljøorganisasjonen, har de ingen nasjonale miljøkampanjer. Det er bare i det siste at initiativer som Oljefri langsomt vokser opp, men det dekker bare Oslo, Bergen og Trondheim. Kampanjen «Levende kyst» er også et skritt i denne retningen. Kanskje kan det å arbeide sammen om nasjonale kampanjer forene de lokale gruppene, styrke samarbeidet og mobilisere nye ressurser.

OFFENTLIGE MØTER OG ARRANGEMENTER

Å holde et arrangement der alle som er interessert kan komme, var uvant for meg. Hjemme bruker vi å invitere håndplukkede personer til forskjellige arrangementer, og forberede lister over deltakere på forhånd. Dette forenkler organisatoriske og administrative rutiner, men gjør at vi ikke treffer folk utenfor de tradisjonelle sirkelene. Derfor kan åpne møter være et nyttig verktøy for oss i Tadsjikistan, som vi også kan bruke ved arrangementer vi har.

FRIVILLIG ARBEID

I landet jeg kommer fra er folk stort sett opptatt av å overleve fra dag til dag. Miljøet er ikke noe de prioriterer, tross den nære sammenhengen mellom fattigdom og rasjonell bruk av naturressurser. Det er ikke mange frivillige i naturvernorganisasjoner i Tadsjikistan. Samtidig ser jeg at de fleste lokallag i Naturvernforbundet er bygd opp av frivillige. Og inni meg blir jeg litt misunnelig, men samtidig glad for at så mange norske mennesker vil bruke sin fritid til å arbeide for natur- og miljøvern.

Som alltid, bortenfor de endeløse rekene med papir, regler og prosedyrer finnes vanlige mennesker, med sine bekymringer og gleder. Når du kommer inn på kontoret til Naturvernforbundet forstår du at akkurat nå setter disse menneskene i gang hjulene på et større maskineri, et system som arbeider for natur- og miljøvern. Og jeg føler meg bertrygget, fordi jeg vet at disse folkene kan jeg stole på. Det er ikke lover og regler som beskytter naturen og miljøet best, men kjærlighet og omtanke.

MEDLEMSBUTIKKEN

www.naturvernbutikken.no

Du får rabatt ved kjøp av varer i medlemsbutikken og støtter Naturvernforbundet

Scan QR-koden - mer enn 200 produkter i medlemsbutikken

HØSTTILBUD

Norske matsopper

Detaljert beskrivelse av utseende og voksested for våre 35 beste matsopper.

190,-

Soppkniv

Soppkniven er en hendig foldekniv med børste. Kjekt å ha til soppturen. Soppkniven har håndtak i tre og knivblad i rustfritt stål, med kanvasveske for beltet.

125,-

70,-

Refleksvest

På lageret igjen! Naturvernforbundets egen refleksvest. Velg mellom klassisk eller åpning foran. Husk også å oppgi størrelse, velg mellom S, M, L, XL, XXL.

Fuglelivet i Øvre Eiker

Fylkessekretær Per Øystein Klunderud i Naturvernforbundet i Buskerud har vært ansvarlig prosjektleder for denne praktboka som trolig gir den beste oversikten over fugleliv i noen enkeltkommune i Norge. 258 arter

Før 420,- nå 200,-

Bambus T-skjorte

Denne myke og behagelige t-skjorten er laget av bambusbasert tekstil. Den er naturlig temperaturregulende, og gjør at du føler deg mer komfortabel. Velg mellom svart eller hvit, Male eller Female, Small eller Medium

Før 330,- nå 200,-

Fiskeglede

Fiskeglede – helt alminnelige fisketurer. Personlig bok om fritidsfiskeleder i nærmiljøet skrevet av erfaren journalist i Kragerø Blad Vestmar. Spenningen kombinert med naturopplevelsen er levende og godt fortalt, og krisen for kysttorsken og laks viet egen plass.

Før 399,- nå 200,-

160,-

Sopp-plakat

God oversikt over matsopp, og soppen man ikke bør spise, 70 x 100 cm.

UNIK SJANSE!

1.700,-

Kragerøskjærgården trykk

Kunstmaler Thore Sveberg har donert 50 nummererte trykk av ett av sine fine og kraftfulle skjærgårdsmalerier til Naturvernforbundet, til inntekt for naturvernarbeidet som han brenner for. Ved å kjøpe dette autoriserte Giclée trykket av skjærgårdslandskap, Kragerøskjærgården II, støtter du Naturvernforbundets kystkampanje Levende Kyst 2012-13. Med ramme.

259,-

Sett bordbrikker

Pakketilbud på bordbrikker "Sjøfugl", "Småfugl", "Blader fra trær", "Fisk", "Sommerfugl" og "Nordiske dyr".

Plysfugler med "ekte" fuglelyd

75,- /stk

Plysfugler fra Wild Republic er små fugler i plysj med ekte fuglelyd når du klemmer dem. Autentisk fuglelyd fra anerkjente bioakustikk forskningscentre. Velg mellom: Blåmeis, Stokkand, Måltrost, Dompap, Tjeld, Blåstrupe, Lappugle, Lunde, Svarttrost, Grønnfink, Rødstrupe, Gjøk, Snøugle, Nattergal, Bokfink og Kattugle.

LÆR DEG FUGLESANG
PÅ EN LETT MÅTE

Felthåndbøker

Felthåndbøker som er både oppdaterte og svært godt illustrerte. Sammen dekker de det meste du trenger å vite om norsk natur, dyr og planter: Økologi, dyreadferd og naturens spennende livshistorier i tillegg til artsbestemmelse. Velg mellom: Trær, Blomster, Dyreliv i byen, Skogen, Fugler i nærmiljøet og Kysten.

190,- /stk

Naturvernforbundet

BESTILLING

Alle de oppgitte priser er medlemspriser. Ikke-medlemmer betaler ca 25% mer. Porto og ekspedisjonsgebyr 84,- ved kupongbestilling.

ALLE PLAKATER SENDES GODT EMBALLERT I RULL!

FORNAVN ETTERNAVN

ADRESSE

POSTNUMMER POSTSTED

MEDELM JA NEI E-POST (valgfritt)

Jeg mottar gjerne 1 stk gratis multi-hodeplagg med logo ved min bestilling.

ANTALL VARENAVN

ANTALL VARENAVN

ANTALL VARENAVN

ANTALL VARENAVN

Sendes til Norges Naturvernforbund Salgsavdelingen, P.A. Heuchsgate 27, 3770 Kragerø. Vi sender deg varene med A-post innen to arbeidsdager, med faktura i pakken. Kundetelefon: 940 02 300. Nettbutikk: www.naturvernbutikken.no

Grensen 9b, 0159 Osl , Norge
Tlf: 23 10 96 10, faks 23 10 96 11

E post: naturvern@naturvernforbundet.no
Internett: www.naturvernforbundet.no
Kontingent: Hovedmedlem 2 0 - første år, så 390,-
Pensjonister og studenter: 100,- første år, så 175,-
Familie-medlemskap 300,- første år, så 420,-
Student-/pensjonistfamilie: kr 200,-
Livsvarig medlemskap: kr 7000,-
Medlemmer av Naturvernforbundet er automatisk medlem av det lokale og fylkeslag vedkommende søker til.

ØSTFOLD: E post: ostfold@naturvernforbundet.no Leder: Øyvind Enger, Tlf: 951 50 715
OSLO OG AKERSHUS: Tlf: 22 38 35 20

E-post: noa@noa.no Daglig leder: Gjermund Andersen

HEDMARK: E post: hedmark@naturvernforbundet.no Leder: Hege Sjølie, Tlf: 900 52 002

OPPLAND: E-post: oppland@naturvernforbundet.no Leder: Bjørn Frøsaker.
Tlf: 415 14 285

BUSKERUD: E post: buskerud@naturvernforbundet.no. Fylkessekretær: Per Øystein Klunderud Tlf: 32 75 05 04

VESTFOLD: E-post: vestfold@naturvernforbundet.no. Fylkessekretær: Hans I Nesse.
Tlf: 33 31 33 42

TELEMARK: E-post: telemark@naturvernforbundet.no Leder: Tormod Svartdal.
Tlf: 481 47 322.

AUST AGDER: E-post: austagder@naturvernforbundet.no

VEST-AGDER: E-post: vestagder@naturvernforbundet.no. Fylkessekretær: Peder Johan Pedersen. Tlf: 456 05 646

ROGALAND: Tlf: 51 52 88 11 Daglig leder: Erik Thoring. E-post: rogaland@naturvernforbundet.no

HORDALAND: Tlf: 55 30 06 60, E post: hordaland@naturvernforbundet.no. Daglig leder: Nils Tore Skogland

SOGN OG FJORDANE: E post: sognfjordane@naturvernforbundet.no. Leder: Thorleif Jacobsen. Tlf: 995 37 572

MØRE OG ROMSDAL: E-post: moreromsdal@naturvernforbundet.no Leder: Øystein Folden, Tlf: 71 53 33 31, 918 12 542

TRØNDELAG: Tlf: 73 51 52 24.
Regionssekretær: Hallgeir F. Opdal, e-post: hol@naturvernforbundet.no tlf. 402 48 084
Leder Sør-Trøndelag: Steinar Nygaard.
Tlf. 976 13 429

Leder Nord-Trøndelag: Torgeir Havik.
Tlf. 970 44 013.

NORDLAND: E post: nordland@naturvernforbundet.no Leder: Erling Solvang
Tlf. 952 54 075

TROMS: E-post: troms@naturvernforbundet.no. Leder: Birgitte Blandhoel, tlf. 957 05 784

FINNMARK: E-post: finnmark@naturvernforbundet.no Leder: Gunnar Reinholdtsen
Tlf. 474 63 425

BARENTSHAVKONTORET: Kontaktperson: Gunnar Album. E-post: album@online.no, Tlf: 75 77 84 10, Faks: 75 77 84 74

NATUR OG UNGDOM: E-post: info@nu.no, Tlf: 23 32 74 00. Web: www.nu.no. Leder: Silje Lundberg

Ta kontakt med organisasjonsavdelingen dersom listen skal endres. Tlf. 23 10 96 33.
E-post: medlem@naturvernforbundet.no

Vant Norges mest effektive fryser

Gerd Helene Hansen fra Holmlia vant SMS-konkurransen som Naturvernforbundet arrangerte, og er nå trolig landets første eier av en fryseboks med energimerket A+++.

– Den gamle fryseboksen min kjøpte jeg på loppemarked for mange år siden, så den sluker strøm, sier Hansen. Hun jubler når hun får vite at hun har vunnet den eksklusive fryseboksen. – Så gøy! Jeg har aldri vunnet noe før. Og det er ekstra gøy å vinne noe jeg har bruk for.

Naturvernforbundet måtte bestille den energieffektive fryseboksen fra Nederland.

– Vi kan ikke forvente at folk flest engasjerer seg så mye at de vil bestille fra

utlandet og vente i flere uker når de kjøper nye hvitevarer. Derfor er det viktig at bransjen sørger for at de beste produktene også blir tilgjengelige i Norge, sier Dag Arne Høystad i Naturvernforbundet.

Administrerende direktør Synnøve Bjørke i Elektronikkbransjen påpeker at det ikke bare er opp til den norske hvitevarebransjen å få de beste produktene på markedet.

– Det er ikke alle produkter som er tilgjengelige for forhandlerne i Norge, sier hun. Årsaken kan blant annet være at etterspørselen er for lav. Naturvernforbundet oppfordrer norske forbrukere til å etterlyse hvitevarer med energimerket A+++.

Det kan øke presset på produsenter og forhandlere.

Pris til Haarklau

Naturvernforbundet på Askøy har delt ut sin miljøpris til Sigrun Haarklau. Haarklau får prisen for sitt arbeid i Askøy Turklag.

– Naturvern begynner ofte med en tur i naturen. Det er viktig at folk blir glade i naturen, sa Haarklau under prisoverrek-

kelsen, ifølge Askøyværingen.

Naturvernforbundet på Askøys leder, Hege Nilsen Torghatten, skryter av Haarklaus evne til å engasjere folk og få dem ut i skog og mark.

– Hun brenner for at folk skal få gode naturopplevelser, sier Torghatten.

Om hummerforvaltning

INNLEGG

Jeg leste artikkelen om hummerfisket og frykten for hummerbestanden i nummer 2 av Natur og Miljø i 2012.

Det er en ting som har vist seg å gi resultater i forvaltningen av hummer, og også andre arter i sjøen: fredning av oppvekstområder ved å forby stående fangstredskap rundt enkelte øygrupper langs hele kysten. Bolærne er et godt eksempel.

Velg ut øygrupper som er enkelt å overvåke for bøyer og vøler, og som er gode habitater for flere arters gyting og reproduksjon. Dette forenkler kontroll og overvåking betydelig, og sikrer arter plasser der de kan produsere

bærekraftige bestander – som igjen trekker ut i de tillatte fangstområder. Arealene kan økes eller forminskes ut fra bestandsovervåking og fangststatistikk - og det kan for eksempel legges ut fargelagte kart i havnene og annonseres i aviser før fisket starter.

Alle regler om antall fangstredskap per båt, typer redskap og settedyber bør revurderes. Det blir for dumt når avisene slår opp at kystvakten botelegger foreldrene til unger som har satt noen Europris-teiner for grunt. Dette ser vi nesten hver sommer. Det er selvsagt ikke dette som utrydder hummerbestanden, men det store fisket over hele arealet i selve hummersesongen.

Dag Sverre Ludvigsen

– Utbyggingen av Trongfossen er ødeleggende og unødvendig, sier Naturvernforbundets leder Lars Haltbrekken.

FOTO: KJELL DERÅS

UNIK LAKSESTAMME TRUES AV UTBYGGING

Den unike laksestammen småblanken lever hele sitt liv i elva Namsen, og sluttet å vandre ut i havet på grunn av landhevingen etter siste istid. Nå trues laksen av utbyggingsplaner.

Tekst: KRISTIAN SKJELLUM AAS
ka@naturvernforbundet.no

Bare sju andre steder i Europa finnes relikte laksestammer. Dette er laks som har sluttet å vandre mellom sjø og ferskvann, og isteden lever hele sitt liv i ferskvann. I Norge finnes slike laksearter i Byglands-

fjord og Namsen, og sistnevnte, småblanken eller namsblanken, er truet av utbygging av Trongfossen.

REDUSERT STAMME

Professor Ole Kristian Berg ved NTNU har beregnet at stammen av småblanken var på rundt 100 000 individer for noen år siden. De siste årene har stammen blitt kraftig redusert.

– Hvis Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk gjennomfører planene sine i Trongfossen er småblanken tapt, uansett om de lover en mest mulig skånsom utbygging av fossen, sier Berg.

Småblanken er temmelig eksklusiv i internasjonal målestokk. Det eneste andre stedet der det finnes en relik lak-

sestamme som kun lever i elv og ikke vandrer til innsjø, er på Newfoundland.

Utbyggingen av Trongfossen er det største planlagte nye kraftverket i Nord-Trøndelag, men kan lett unngås, ifølge Naturvernforbundets leder Lars Haltbrekken. For to år siden utredet Siemens på oppdrag fra trønderfylkene hvordan 15 utvalgte bedrifter i Trøndelag kunne spare 26 prosent av energiforbruket sitt ved hjelp av lønnsomme energisparetiltak.

– Siemens viser hvordan disse 15 bedriftene alene kan spare inn seks ganger så mye energi som NTE får ut av Trongfossen, og det bare på en tredjedel av tiden. Det viser at utbyggingen er unødvendig, sier Haltbrekken.

Rundt 130 personer deltok på Naturvernforbundets og Miljøagentenes miljøfestival på Risøya ved Lyngør.

FOTO: NATURVERNFORBUNDET

KYSTEN LEVER!

Snorkling var en av aktivitetene som mange prøvde seg på. Her er Ingrid og Vårin klar til å kaste seg i vannet.

FOTO: KRISTIAN S. AAS

Naturvernforbundets kampanje «Levende kyst» fikk en pangstart på forbundets miljøfestival i august. Sammen med Miljøagentene deltok rundt 130 personer på debatter, turer og aktiviteter i skjærgården på Sørlandet. Statsråder, småbarn og andre fremmøtte fikk oppleve vår levende kyst, og reiste forhåpentligvis hjem fulle av inspirasjon for å jobbe for å ta vare på dette unike stykket norsk natur.

Utviklingsminister Heikki Holmås var blant deltakerne på miljøfestivalen. Her ser vi statsråden på ikke så dypt vann.

FOTO: KRISTIAN S. AAS

Johnny Roger Pedersen forklarte om flora og fauna.
FOTO: TOR B. CHRISTENSEN

«Din nabo er en drage» ble en suksess for både store og små.
FOTO: NATURVERNFORBUNDET

Torgmøtet i Arendal ble en suksess, med konserter, appeller og debatter.
FOTO: KRISTIAN S. AAS

Leder Lars Haltbrekken ledet debatten på torgmøtet i Arendal med myndig hånd.
FOTO: JO STRAUBE

Fottur i idyllisk skjærgårdslandskap.
FOTO: NATURVERNFORBUNDET

DOBBELTSPOR RASER

Det nye dobbeltsporet for jernbane mellom Eidsvoll og Minnesund kan komme til å rasere elva Vorma. Nå reagerer Naturvernforbundet, som vil anke saken til høyeste nivå om nødvendig.

Tekst: KRISTIAN SKJELLUM AAS
ka@naturvernforbundet.no

– På grunnene under vannoverflata ligger det et avgjørende viktig spiskammer for fisk og fugl. Kommunepolitikerne har et stort ansvar nå, dersom Eidsvoll virkelig ønsker at Vorma skal være en naturattraksjon for kommende generasjoner, sier Per-Erik Schulze i Naturvernforbundet.

FOTO: PER-ERIK SCHULZE

Strandsonen langs Vorma kan bli ødelagt av det nye dobbeltsporet mellom Eidsvoll og Minnesund.

Miljøblomst til NRK

■ Naturvernforbundet i Strand har delt ut årets miljøblomst til NRK Rogaland. Bakgrunnen er at NRK i reportasjer i sommer har satt fokus på unødvendig helikopterflyging med turister til Preikestolen. Kommunene rundt Lysefjorden ønsker å begrense helikoptertrafikken, mens gjeldende regler gir adgang til flyging.

Lover aksjoner mot fjorddumping

■ Natur og Ungdom vil aksjonere mot fjorddeponi i Førdefjorden. Selskapet Nordic Mining vil utvinne mineralet rutil fra Engebøfjellet, og avfallet fra gruvedriften skal ifølge selskapets planer dumpes i fjorden. Fra 14. til 16. september arrangerer ungdomsorganisasjonen en aksjonsleir i Vevring i Sunnfjord for å forberede seg til eventuelle aksjoner.

«Lyseløypa» truer foreslått nasjonalpark

Området rundt Preikestolen er foreslått som nasjonalpark. Nå kan «Lyseløypa» komme i området.

FOTO: LEO-SETÅ/FLICR.COM

En ny kraftlinje fra Lysebotn til Stavanger, den såkalte «Lyseløypa», vil skjære gjennom den foreslåtte Preikestolen nasjonalpark. Naturvernforbundet har i flere år arbeidet for en nasjonalpark i området rundt Preikestolen og Lysefjorden, og er skuffet over at Lyse og Statnett ikke går for sjøkabel.

– Sjøkabel vil være det beste, også for Hommersåklandet der det var store

protester mot ny Lyse-linje allerede på 90-tallet, sier Egil Tjensvold, leder i Naturvernforbundet i Strand til Stavanger Aftenblad.

Også Helge Steinsvåg, ordføreren i Strand, blir tankefull når han hører om de nye planene, ifølge avisen.

– Linjene vil gå i et sårbart naturområde med høye verdier, jamfør planene om nasjonalpark, sier Steinsvåg.

ER ELV

STORE FYLLINGER

Dobbeltsporet er foreslått bygd på steinfyllinger på bredden av Vorma. Fyllingen vil være 77 meter på det bredeste og 22 meter på det høyeste, og ødelegge strandsonen langs elva på store deler av strekningen.

– Steinfyllingene vil ruinere næringsrike grunner langs land, noe som igjen vil påvirke fisk og fugl i området. Støyen fra toget vil også forplante seg gjennom banefundamentet og spres vidt under vann, og påvirke fiskens gyteadfærd, sier Schulze.

VERNET SIDEN FØR KRIGEN

Fuglelivet i elva har vært vernet siden før krigen. Vorma og Glomma Elvelag ber om at Jernbaneverket ser på et alternativ som tidligere ble fremmet av Norsk Bane AS, vestlandsselskapet som har planlagt høyhastighetstog i Norge på eget initiativ.

– Alle vil ha tog, men togtraseen må legges i en trasé som er mest mulig miljøvennlig, sier Aslak Aslaksen i elvelaget til Romerikes Blad.

– Det er fullt mulig å beplante steinfyllingene slik at de med tiden får et ok utseende. Men det har ingen innvirkning på det som er under vann. Det er under vann vi finner forutsetningene for det rike fiske- og fuglelivet, sier Schulze, som støtter forslaget om å legge banen godt inn på land.

Klimapris fra Utdanningsforbundet

■ Naturvernforbundet sitter i juryen til Utdanningsforbundets klimapris. Prisen skal gis til utdanningsinstitusjoner som har involvert barn og unge i arbeidet med å tilegne seg kunnskap om klimautfordringene og klimaløsningene, og består av tre priser på 50 000 kroner hver. Pengene skal gå til å styrke prisvinnerens videre klimaarbeid. Søknadsfristen på prisen er 20. september.

LEDERS HJØRNE

Ny kamp om vassdragsnaturen!

Strykene tar godt tak i kajakken der jeg padler nedover, hjertet gjør små hopp, men med en proff kajakkpadler rett bak meg, i samme båt, føler jeg meg pussig nok trygg. Det er tidlig sommer 2011 og striden om Raundalselva i Voss hadde igjen blusset opp. Mange år etter at elva blei vernet.

Flertallet i kommunestyret ville endre vernereglene og tillate kraftutbygging. Naturvernforbundet mobiliserte, derfor satte jeg utfor elva i kajakk for første gang. Ett år etter kommer kontrabeskjeden fra kommunestyret. Flertallet ønsker fortsatt vern.

Lite har skapt så stor strid i naturvernets historie som vannkraftutbyggingene. Det er nok å nevne Mardøla, Alta, Innerdalen og Øvre Otta.

I dag ligger det opp mot 700 vannkraftsøknader til behandling hos Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Tapet av natur kan bli formidabelt om det ikke stilles strengere krav til hvilke som kan bygges ut og ikke. El-sertifikatene har gjort vannkraftutbyggingene mer lønnsomme. Selv om vi støttet ideen om grønne sertifikat, advarte vi hele veien mot å la vannkrafta bli en del av sertifikatmarkedet.

Jeg fikk ikke prøvd kajakken i sommer. Men jeg fikk sett Trongfossen, den siste store fritt rennende fossen i den nordtrønderske lakseelva Namsen. Her trues den stedeagne laksearten Namsblanken

av kraftplaner. Med Trongfossen i rør er det stor fare for at Namsblanken forsvinner. I Follidal, lengst nord i Hedmark har vi elva Einunna. Den renner gjennom en fantastisk seterdal med vakker natur og fuglearter som er truet av utryddelse. I Etne kommune i Hordaland trues Dalelva av flere utbygginger, i

Sogn og Fjordane står Vigdøla for det siste fall, og

øverst i Numedalen ligger den kilometerlange og spektakulære Godfarfoss som utbyggere ønsker å tomme for kraft. Fossen er en del av Dagalifal-

lene som ble vernet sammen med Hardangervidda, men Godfarfoss ble unntatt. Dette er bare et knippe eksempler på hva som trues av vår fantastiske vassdragsnatur.

Vi trenger en ny verneplan for våre mest verdifulle vassdrag som fortsatt renner fritt. Selv om nesten 400 vassdrag er vernet er det flere som fortjener evighetens beskyttelse. Det er på høy tid å redde de verdifulle vassdragene som er igjen.

Lite har skapt så stor strid i naturvernets historie som vannkraftutbyggingene.

Lars Haltbrekken
Leder, Norges
Naturvernforbund

MILJØAGENTENES SIDER

MI JØAKT VITETEN

Her vil vi presentere forskjellige miljøaktiviteter som voksne og barn kan gjøre sammen. Denne gangen: Viktig merkejakt i butikker.

Butikksjekk

HVA:

Let etter miljømerker

HVORFOR:

Fordi en del varer er bedre enn andre når det gjelder hvordan de påvirker naturen. For eksempel er gulrøtter med Debiomerket ikke sprøytet med gift. Det kan være interessant om nærbutikken din satser på slike varer.

SILK GJØR DU:

Forklar miljøagentene hva de skal lete etter og hvorfor Ford i mindre grupper butikken av gangen.

ELLERS:

Miljøagent-skilt kan lages på forhånd. Agentene kan også få diplom for godt utført oppdrag. Varegrupper med mest miljømerking i en dagligvarebutikk vil være frukt, grønnsaker, kaffe, vaskemidler og toalettpapir. Henvendelse til butikkinneholder på forhånd kan være lærerikt – ofte for begge parter. Har dere flere butikker i nærområdet, sjekk hvilken som er best.

Miljøagentene fikk lov til å klappe løvsangeren før den ble ringmerket og ønsket god tur til Afrika. FOTO: MILJØAGENTENE

MILJØAGENTER PÅ FUGLEFANGST

Fuglefangst og ringmerking sto på programmet da Miljøagentene og Naturvernforbundet møttes til Miljøfestival på Risøya i august. Den store spenningen var om det ville gå fugler i nettet.

Tekst: TOR BJARNE CHRISTENSEN
tbc@naturvernforbundet.no

Risøya, Aust-Agder:

Store og små miljøagenter flokker seg rundt Johnny Roger Pedersen idet han fisker en lys levende fugl opp av en tøypose. Han holder den frem, slik at alle får se på den. De som vil får lov til å klappe den.

– Dette er en løvsanger, og nå skal vi ringmerke den, forklarer Pedersen.

Han finner frem en tang og klemmer en liten sylindrerformet metallring på benet til fuglen. Det ser nesten ut som han skal til å klippe det av, men Pedersen kan forsikre alle om at fuglen ikke bli skadet. Snarere tvert i mot.

FRA RISØYA TIL SAHARA

– Vi setter på en ring for at fuglen kan identifiseres, slik at folk som finner den vet hvor den har vært. På den måten får vi vite en hel masse om hvor løvsangerne

flyr, forteller Pedersen.

Han slipper den vesle fuglen, som snart er på vingene.

– Denne fuglen skal til Afrika. Den skal fly over Saharaørkenen. Er det ikke rart at denne lille saken greier det? sier Pedersen.

Løvsangeren ligger trygt inne i hånden hans. Snart skal den slippes fri for å gjøre de siste forberedelsene til den lange turen sørover.

IKKE VÆR EN DOMPAP

Natur & miljø er med på Miljøagentenes arrangement «Ikke vær en dompap». Nett er spent opp for å fange fugler. Mens vi venter på at de skal fly i nettet leder Pedersen oss innover på Risøya for å se på fugler. En tårnseiler kommer svevende over låven bak Risøya folkehøyskole. Snart kaster flere låvesvaler seg ut fra taket på låven. Lenger inne på øya tripper en linerle over stien der vi går.

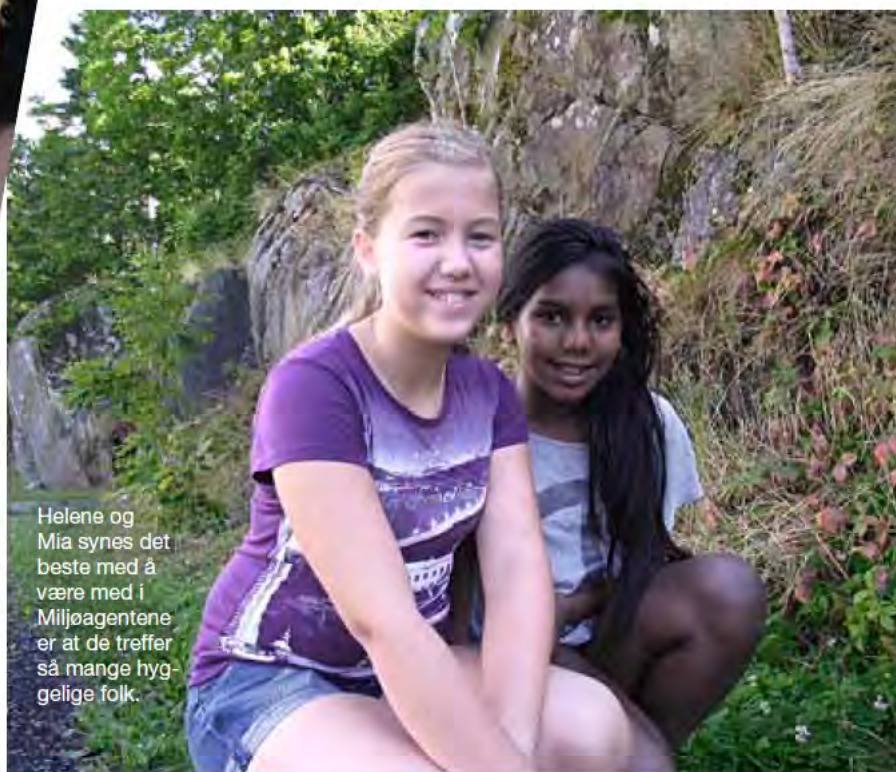
– Vi har sett fire typer fugler og notert navnet på mange forskjellige planter, forteller miljøagentene Helene og Mia fra Tønsberg. De to kan mye om fugler, for de har vært med på ringmerking og fuglesangturer som Naturvernforbundet og Miljøagentene i Tønsberg har arrangert.

VIL VEKKE NYSGJERRIGHET

Det er ikke første gang Pedersen tar folk med på fuglemerking. I flere år har han

MILJØAGENTENE

BARNAS MILJØVERNORGANISASJON

Helene og Mia synes det beste med å være med i Miljøagentene er at de treffer så mange hyggelige folk.

FOTO: TOR BJARNE CHRISTENSEN

vært med når Naturvernforbundet og Miljøagentene arrangerer «Din nabo er en drage» i Østfold. Da kommer gjerne flere hundre barn og voksne for å være med og fange fugler, salamandre, buormer og andre småkryp.

– Jeg vil gjerne skape nysgjerrighet for det som finnes i naturen. Om det er fugler eller planter er ikke så viktig. Det viktige er å vekke interessen hos dem som er med, sier Pedersen.

INGEN FUGLEFANGST

På vei tilbake er det på tide å sjekke nettet. Er det fanget noen fugler som vi kan ringmerke? Dessverre er det ikke det, men det er fint å tenke på at en liten løvsanger nå er på vei til Afrika med en ring som den fikk på Miljøfestivalen på Risøya. De skulle bare visst hvor fin tur vi hadde og hvor mye vi lærte, de som trefte på den der nede sør for Sahara.

– Vil gjøre noe for miljøet

Helene Viken (11) og Mia Gundersen (11) fra Tønsberg er to ivrige jenter som vet hvorfor de er miljøjenter.

– Jeg er miljøagent fordi jeg vil bidra og gjøre noe for miljøet. Man kan for eksempel dusje kortere, kildesortere og si fra hvis de voksne kjører på tomgang, sier Helene.

Natur & miljø møtte de to på Miljøfestivalen på Risøya som Naturvernforbundet arrangerte sammen med Miljøagentene i august.

I Tønsberg er de to jentene aktive i

lokallaget til Miljøagentene, som står bak mange spennende aktiviteter. Det har vært økomatkurs, nissespikking på torvet og rett før sommeren var de med på «Din nabo er en drage» ved Femtedammen. Der kryr det av salamandre, padder og mange andre dyr. Over 200 mennesker kom på arrangementet. Jentene sto på stand og var med og vervet 30 nye medlemmer i Miljøagentene.

– Det er så mye gøy man får være med på. Vi er mye ute i naturen, og så treffer vi så mange hyggelige folk. Det er det beste! sier Helene og Mia.

VI ER MILJØAGENTENE!

Miljøagentene er barnas miljøvernorganisasjon. Vi vil skape et varig og løsningsorientert engasjement for natur og miljøvern hos flest mulig barn på barns premisser. Vi arbeider for å gi barn troen på seg selv, framtiden og at det nytter å gjøre noe. Alle barn i Norge kan bli miljøagenter og jobbe sammen for at alle skal bli flinkere til å ta vare på jordkloden vår. Alle miljøagenter har rett til å si ifra.

Mer info: www.miljoagentene.no

JEG ER IKKE SINT - BARE VELDIG, VELDIG SKUFFET

MILJØAGENTENE

BARNAS MILJØVERNORGANISASJON

Ny medlemsfordel i Naturvernforbundet!

- 15 % rabatt på GRØNN forsikring hos WaterCircles Forsikring

Som medlem i Naturvernforbundet får du nå 15 prosent totalkunderabatt på private skadeforsikringer gjennom Naturvernforbundets samarbeid med WaterCircles forsikring.

Her kan du forsikre alle dine private skadeforsikringer som blant annet bil, båt, hus, innbo, reise, ulykke eller barneforsikring.

Totalkunderabatten gjelder for tegning av minst 3 forsikringer, men alle medlemmer får et godt tilbud uansett antall forsikringer.

WaterCircles leverer miljøsmarte forsikringer og hjelper sine kunder til mer miljøvennlige alternativer ved erstatning og gjenoppbygging etter skader.

Kontakt WaterCircles forsikring for et godt tilbud.
Oppgi at du er medlem av Naturvernforbundet.

Telefon 67 20 60 50
post@watercircles.no

Send SMS med NATUR til 2440 og du vil bli kontaktet.

Les mer på www.watercircles.no

Naturvernforbundet

Støtt Naturvernforbundet ved kjøp av denne flotte veggkalenderen
Naturkalenderen 2013

JANUAR

1	2	3	4	5	6	7
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

2013

1	2	3	4	5	6	7
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

MAI 2013

1	2	3	4	5	6	7
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Naturvernforbundet

**Medlemspris
kr. 250**
Frakt kr. 84 uansett antall

- Trykket på Svanemerket papir
- Spiral og oppheng i toppen
- Størrelse 24x42 cm

Ring inn din bestilling nå!
Tlf. 94 00 23 00

E-post: salg@naturvernforbundet.no
www.naturvernbutikken.no

AT VI MÅ TA VARE PÅ NATUREN NÅR VI DRIVER GÅRD, ER GANSKE LOGISK. ØKOLOGISK, FAKTISK.

Krossvoll er en av TINEs 350 økologiske meldegårder i Norge. For Aslaug og Lars Kristian er det en selvfølge at melken produseres økologisk. Kuene får mye plass, mye luft, mye lys og de får bevege seg fritt omkring. Og de spiser bare fôr som er økologisk dyrket. – Det krever litt mer av oss, men gir enda mer tilbake, sier Aslaug. Kjærlighet og kompetanse knyttet til dyrehold, gårdsdrift og behandling av melk, sikrer deg økologisk melk av høyeste kvalitet.

Du kan lese mer om økologisk landbruk og melkeproduksjon på tine.no/økologisk

